

**ΑΝΟΙΚΤΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΥΠΡΟΥ**

**ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ»**

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΜΑΣΤΕΡ

**ΟΙ ΕΠΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΚΡΙΣΗΣ ΤΟΥ 2007 ΣΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ
ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΑΙ Η
ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ
ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ
ΑΠΟ ΤΑ ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ**

ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ

ΜΑΡΙΑΝΝΑ ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

ΔΡ. ΝΟΥΝΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2015

ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ»

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΜΑΣΤΕΡ

**ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΤΟΥ
2007 ΣΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΑΙ Η
ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ
ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΑΠΟ ΤΑ ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ**

ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ

ΜΑΡΙΑΝΝΑ ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

ΔΡ. ΝΟΥΝΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2015

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη	6
Abstract	7
Ευχαριστίες	8
Κεφάλαιο 1^ο : Η Παγκόσμια Χρηματοπιστωτική Κρίση	9
1.1 Εισαγωγή	9
1.2 Τα αίτια της Παγκόσμιας Κρίσης	10
1.3 Η εξάπλωση της οικονομικής κρίσης	14
1.4 Οι συνέπειες της κρίσης στην πραγματική οικονομία	16
1.5 Τρόποι αντιμετώπισης της κρίσης και συμπεράσματα	17
Κεφάλαιο 2^ο: Κύπρος και Οικονομική Κρίση	19
2.1 Εισαγωγή	19
2.2 Τα αίτια της Κυπριακής Οικονομικής Κρίσης	20
2.3 Οι αποφάσεις που δεν έγιναν πράξη	24
2.4 Οι συνέπειες της Κυπριακής Κρίσης	26
Κεφάλαιο 3^ο: Εποπτεία του τραπεζικού συστήματος και το Σύμφωνο της Βασιλείας	30
3.1 Εισαγωγή	30
3.2 Πρώτο Σύμφωνο-Βασιλεία I και Κανόνες Κεφαλαιακής Επάρκειας ...	31
3.3 Κριτική του αρχικού Συμφώνου της Βασιλείας I	34

Κεφάλαιο 4^ο: Το αναθεωρημένο Ρυθμιστικό Πλαίσιο - Βασιλεία II	36
4.1 Εισαγωγή	36
4.2 Σύμφωνο Βασιλείας II – Οι τρεις Πυλώνες	37
4.2.1 Πυλώνας I – Απαιτήσεις για ελάχιστο ύψος κεφαλαίων	38
4.2.2 Πυλώνας II – Εποπτικός έλεγχος των συστημάτων υπολογισμού κινδύνων	40
4.2.3 Πυλώνας III – Δημοσιοποίηση	42
4.3 Επιπρόσθετα Μέτρα	42
4.4 Κριτική του Συμφώνου Βασιλείας II	44
Κεφάλαιο 5^ο: Νέο Εποπτικό πλαίσιο Βασιλείας III	46
5.1 Εισαγωγή	46
5.2 Σύμφωνο Βασιλείας III	47
5.3 Κριτική Συμφώνου Βασιλείας III	51
Κεφάλαιο 6^ο: Η Εφαρμογή Του Συμφώνου Της Βασιλείας Στο Κυπριακό Τραπεζικό Σύστημα	53
6.1 Εισαγωγή.....	53
6.2 Πώς υιοθέτησαν οι Κυπριακές Τράπεζες την Βασιλεία II	53
6.3 Συμπεράσματα	64
Κεφάλαιο 7^ο: Συμπεράσματα	65
Βιβλιογραφία	68

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της παρούσας διατριβής είναι η διενέργεια μιας εκτενούς ανάλυσης της χρηματοπιστωτικής κρίσης που πλήττει τις αγορές από το 2007 σε συνάρτηση με την αύξηση τόσο του δημοσίου χρέους όσο και του ιδιωτικού, κυρίως στις χώρες του Ευρωπαϊκού Νότου. Έμφαση δίνεται στην ανάλυση της Κυπριακής κρίσης. Η παρούσα εργασία δίνει ιδιαίτερη βαρύτητα στην ανάλυση και αντιμετώπιση του πιστωτικού κινδύνου μέσω του σημαντικότερου εργαλείου χρηματοοικονομικής που τείνει να καταστεί η Συνθήκη της Βασιλείας με τις διάφορες αναπροσαρμογές της, καθώς και την εφαρμογή των οδηγιών της Βασιλείας στα τρία μεγάλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα της χώρας. (Τράπεζα Κύπρου, Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα, Ελληνική Τράπεζα).

Ο πιστωτικός κίνδυνος αποτελεί ένα μεγάλο μέρος του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Η σωστή αξιολόγηση, εκτίμηση και διαχείριση του κινδύνου μπορεί να οδηγήσει σε πολλαπλά οφέλη. Τα βασικά προβλήματα που αντιμετωπίζει το χρηματοπιστωτικό σύστημα είναι η κεφαλαιακή επάρκεια, η ρευστότητα και η διαχείριση των κινδύνων που προκύπτουν μέσα από τις διάφορες χρηματοπιστωτικές συναλλαγές σε αυτό το πολύπλοκο και διαδραστικό περιβάλλον που καλούνται να λειτουργήσουν.

Μέσα σε όλα αυτό το πλαίσιο οι εξελίξεις στο σύγχρονο χρηματοπιστωτικό σύστημα κατά την τελευταία εικοσαετία επέβαλαν την αναγκαιότητα της δημιουργίας ενός επαρκούς ρυθμιστικού πλαισίου και διευρυσμένου εποπτικού ρόλου στη λειτουργία των Τραπεζών σε παγκόσμιο επίπεδο. Αυτό το ρόλο καλείται να διαδραματίσουν οι Κεντρικές Τράπεζες των χωρών, εξασφαλίζοντας και εποπτεύοντας την βιωσιμότητα των τραπεζικών ιδρυμάτων μέσα από το ρυθμιστικό πλαίσιο της Επιτροπής της Βασιλείας. Η εργασία παρουσιάζει μια εκτενής ανάλυση της Βασιλείας I, Βασιλείας II και Βασιλείας III.

Η παρούσα διπλωματική εργασία και τα ευρήματά της μπορούν να αποτελέσουν εφαλτήριο για την περαιτέρω έρευνα αλλά ταυτόχρονα και εργαλείο άσκησης οικονομικής πολιτικής τόσο σε πολιτικό όσο και σε οικονομικό επίπεδο.

ABSTRACT

The purpose of this thesis is to analyze extensively the financial crisis affecting the markets since 2007 in line with the increase in the public debt and private, mainly in the countries of southern Europe by examining thoroughly the Cyprus crisis, including efforts to strengthen the credit risk through the major financial tool that tends to be the Basel Committee with several updates. In addition, there is an extended analysis of how the three major Banks of Cyprus have implemented the recommendations of Basel. (Bank of Cyprus, Hellenic Bank, Central Cooperative Bank).

Credit risk is a big part of the financial system. Proper evaluation, assessment and management of risk can lead to multiple benefits. The main problems that the financial system is facing are capital adequacy, liquidity and risk management that arise through various financial transactions in this complex and interactive environment that are required to operate.

Amidst all this context of developments in the modern financial system over the last 20 years imposed the necessity of creating an adequate regulatory framework and supervisory role for the functioning of banks globally. This role is played by the central banks of countries, ensuring and supervising the viability of banking institutions through the regulatory framework of the Basel Committee. The paper presents an extensive analysis of Basel I, Basel II and Basel III.

This thesis and findings can be served as a springboard for further research but concurrent as an economic and politic tool in both the political and economic level.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον καθηγητή μου Δρ. Νούνη Χρήστο κυρίως για την εμπιστοσύνη που μου έδειξε κατά τη διάρκεια υλοποίησης της μεταπτυχιακής εργασίας αλλά και για την καθοδήγησή του σε όλη τη πορεία.

Θα ήθελα επίσης να απευθύνω τις ευχαριστίες μου στους γονείς μου οι οποίοι στήριξαν τις σπουδές μου σε όλη την διάρκεια των σπουδών μου φροντίζοντας για την καλύτερη δυνατή μόρφωση μου.

Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω το σύζυγο μου Γιώργο Χαραλάμπους για τη υπομονή και την συμπαράσταση που επέδειξε στην διαδικασία εκπόνησης της διατριβής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

1.1 Εισαγωγή

Αναμφισβήτητα τα τελευταία χρόνια το παγκόσμιο ενδιαφέρον περιστρέφεται γύρω από την εκδήλωση και εξέλιξη μιας έντονης χρηματοοικονομικής κρίσης. Από το καλοκαίρι του 2007 και έχοντας ως δεδομένο τις εξελίξεις των αγορών ξεκινώντας από τις Η.Π.Α ο όρος «κρίση» στην παγκόσμια οικονομία επιβεβαιώνεται και καθιερώνεται για να περιγράψει το σύνολο των επιπτώσεων μιας συνεχούς ύφεσης στην επιχειρηματική και γενικότερα οικονομική κοινότητα στην οποία πλέον η παγκοσμιοποίηση έχει επιφέρει μια τρομερή αλληλεπίδραση και αλληλεξάρτηση τόσο των κρατών όσο και των αγορών.

Το τραπεζικό σύστημα, σε μια προσπάθεια απομάκρυνσης του επιτοκιακού και πιστωτικού κινδύνου, σαν μέτρο αντίδρασης προσπάθησε να μετατρέψει τα στάσιμα κεφάλαια σε μετατρέψιμους τίτλους και να ωθήσει την μετακίνηση των σύνθετων επενδυτικών τίτλων στις καταστάσεις ειδικών χαρτοφυλακίων. Οι αντιδράσεις που προκλήθηκαν στον Αμερικάνικο και Ευρωπαϊκό Τραπεζικό τομέα ήταν αλυσιδωτές και ανέδειξαν την ανάγκη διαχείρισης κινδύνων από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και τον αυστηρότερο εποπτικό έλεγχο από τις αρχές.

Το έτος 2009, η παγκόσμια οικονομία βρέθηκε αντιμέτωπη με τη χειρότερη ύφεση της μεταπολεμικής περιόδου, με το ρυθμό οικονομικής ανάπτυξης να μειώνεται σημαντικά σε όλες τις χώρες. Οι χώρες που βασίζονται στις εξαγωγές επλήγησαν περισσότερο, καθώς από το τελευταίο τρίμηνο του 2008 το διεθνές εμπόριο υπέστη καθίζηση. Η ένταση και η διάρκεια της κρίσης, ιδίως μετά την δραματική επιδείνωσή της στα μέσα Σεπτεμβρίου του 2008, εξέπληξαν όλους. Είναι αξιοσημείωτο ότι έως το 2007, οικονομολόγοι και αναλυτές προσπαθούσαν να αποδώσουν εύσημα για την επίτευξη την τελευταία δεκαετία του συνδυασμού υψηλών ρυθμών παγκόσμιας ανάπτυξης με ταυτόχρονο χαμηλό πληθωρισμό. Σήμερα, η προσοχή όλων είναι στραμμένη στην αντιμετώπιση των καταστροφικών συνεπειών της μεγαλύτερης

κρίσης στο διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα από τον καιρό της Μεγάλης Ύφεσης του 1929(Χαρδούβελης Γκίκας, 20/12/2009, Eurobank Research).

Η τρέχουσα κρίση ανέδειξε μια σειρά από σοβαρές αδυναμίες της αρχιτεκτονικής του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Υπερβολική μόχλευση, ασύδοτη πιστωτική επέκταση, αδύναμοι μηχανισμοί εταιρικής διακυβέρνησης, υπεραισιόδοξα μοντέλα αποτίμησης κινδύνων, ανεπαρκής διαφάνεια καινοτόμων προϊόντων, αναξιόπιστες εκτιμήσεις των οργανισμών αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας, προκυκλικότητα των λογιστικών συστημάτων και των μεθόδων υπολογισμού κεφαλαιακής επάρκειας, συνέστησαν ένα εκρηκτικό μείγμα ρυθμιστικών ανεπαρειών με οδυνηρές συνέπειες. (Σταϊκούρας Π., 2011).

1.2 Τα Αίτια της Παγκόσμιας Κρίσης

Σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα η παγκόσμια οικονομία και οι διεθνείς κεφαλαιαγορές έφθασαν στο χείλος της καταστροφής αφού μετακινήθηκαν από ένα περιβάλλον αισιοδοξίας και προοπτικών σε ένα άλλο με κύρια χαρακτηριστικά την απαισιοδοξία και τον πανικό, την κατάρρευση μεγάλων διεθνών τραπεζών, τα παγκόσμια δημοσιονομικά ελλείμματα, την πιστωτική ασφυξία, την ύφεση και την ανεργία. Η κατάρρευση της τέταρτης μεγαλύτερης επενδυτικής τράπεζας των Η.Π.Α., της Lehman Brothers, στις 15 Σεπτεμβρίου 2008, ήταν η αρχή της μεγαλύτερης μεταπολεμικής παγκόσμιας οικονομικής κρίσης.

Τα αίτια της παγκόσμιας κρίσης που μας ταλανίζει είναι:

- Η υπερβολική και αλόγιστη χρήση της τιτλοποίησης στεγαστικών δανείων

Λόγω της μείωσης των επιτοκίων των στεγαστικών δανείων στις Η.Π.Α., στη Μεγάλη Βρετανία και στην Ευρωπαϊκή Ένωση, υπήρξε τεράστια αύξηση στη χορήγηση στεγαστικών δανείων ιδιαίτερα στις Η.Π.Α.

Η κρίση ξεκίνησε με το σκάσιμο της φούσκας ακινήτων το καλοκαίρι του 2007 γεγονός που προκάλεσε τη δημιουργία μεγάλου αριθμού χρεοκοπιών στεγαστικών δανείων κυμαινόμενου επιτοκίου και μειωμένης εξασφάλισης η οποία μεταφέρθηκε

στην αγορά των εταιρικών ομολόγων που είχαν εκδοθεί για την χρηματοδότηση των τιτλοποιημένων στεγαστικών δανείων.

Η τιτλοποίηση είναι ένας μηχανισμός μετακίνησης στεγαστικών δανείων από τον ισολογισμό των εμπορικών και αποταμιευτικών τραπεζών στους ισολογισμούς άλλων διαμεσολαβητικών χρηματοπιστωτικών οργανισμών. Ο μηχανισμός λοιπόν της τιτλοποίησης δημιουργεί δύο προβλήματα. Αρχικά, αφαιρεί από τον παραδοσιακό τραπεζίτη, το κίνητρο σωστής αξιολόγησης πιστοληπτικού κινδύνου του δανειολήπτη αφού ο κίνδυνος αυτός μεταφέρεται σε άλλους οργανισμούς. Έπειτα, οι διαμεσολαβητικοί οργανισμοί που δέχονται τα τιτλοποιημένα δάνεια, τα χρηματοδοτούν με υψηλούς δείκτες υποχρεώσεων προς ίδια κεφάλαια εκδίδοντας εταιρικά ομόλογα (Καμπόλης Χρήστος και Τραυλός Νικόλαος).

➤ Η φούσκα των ακινήτων

Η συνεχής και η σημαντική αύξηση της τιμής των κατοικιών ήταν φυσικό να τροφοδοτήσει την κερδοσκοπία και τις υπερβολές σε επενδύσεις και ακίνητα. Μέσα σε αυτό το κλίμα γενικής ευφορίας, υπήρχε διάθεση να χορηγηθούν όλο και περισσότερα δάνεια και να συνεχισθούν οι επενδύσεις σε κατοικίες.

Όταν ο τιμές των κατοικιών έπαψαν να αυξάνονται και αντίθετα μειώνονταν με αυξανόμενο ρυθμό, εμφανίστηκαν και τα πρώτα σημαντικά προβλήματα στην αναχρηματοδότηση των δανείων χαμηλής εξασφάλισης. Οι δανειολήπτες δεν ήταν σε θέση να αναχρηματοδοτήσουν το δάνειο τους καθώς η θετική αξία του ακινήτου τους είχε μεταβληθεί σε αρνητική. Ως εκ τούτου, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα παρουσίασαν σημαντικές ζημιές στον τομέα των στεγαστικών δανείων και σημειώθηκαν οι πρώτες χρεοκοπίες hedge funds (Βούλγαρης & Τριανταφυλλόπουλος, 2008).

➤ Η αλλαγή στο παγκόσμιο οικονομικό οικοδόμημα-Συστημικός Κίνδυνος

Η Κίνα μέσω των εξαγωγών βιομηχανικών αγαθών στις Η.Π.Α κατάφερε να επιτύχει μια μεγάλη οικονομική άνθηση. Τα πλεονάσματα στο εμπορικό της ισοζύγιο διοχετεύτηκαν στην αμερικανική αγορά και οικονομία με αγορές κρατικών ομολόγων και δολαριακών αξιογράφων. Αυτή η κίνηση από την Κίνα είχε σαν αποτέλεσμα τη

διατήρηση του δολαρίου σε σχετικά ψηλά επίπεδα και ταυτόχρονα τη συγκράτηση του δανειστικού επιτοκίου σε χαμηλό επίπεδο. Επόμενο στάδιο ήταν η ενίσχυση της ρευστότητας της αμερικανικής οικονομίας και η συγκράτηση του πληθωρισμού σε αρκετά χαμηλά επίπεδα.

Κατά την διάρκεια αυτών των διεργασιών το αντίπαλο δέος όσο άφορα τον οικονομικό ανταγωνισμό, η Ε.Ε. λόγω προβλημάτων ανταγωνιστικότητας αλλά και η Ιαπωνία λόγω χαμηλής εγχώριας ζήτησης δεν είχαν την δυνατότητα να παρέμβουν αποτρεπτικά (Κολλίντζας & Ψαλιδόπουλος, 2009).

Η παγκοσμιοποίηση των οικονομιών και των αγορών χρήματος και κεφαλαίου, η διεθνοποίηση των οικονομικών και των χρηματοπιστωτικών δραστηριοτήτων τις τελευταίες δύο δεκαετίες δεν συνοδεύτηκαν από την αντίστοιχη απαιτούμενη παράλληλη αναβάθμιση, διεθνοποίηση και κατάλληλο συντονισμό των μικροοικονομικών πολιτικών, της εποπτείας και του ρυθμιστικού πλαισίου λειτουργίας του διεθνούς χρηματοπιστωτικού χώρου. Παράλληλα, υποβαθμίστηκε η σημασία σημαντικών και πολύπλοκων φαινομένων που βρίσκονται σε πλήρη εξέλιξη στο χρηματοπιστωτικό χώρο. Κυρίως, δεν έγιναν αντιληπτοί από τις αρχές οι συστημικοί κίνδυνοι που προέκυπταν από την αλόγιστη, υπερτροφική ανάπτυξη του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού χώρου, με αποτέλεσμα οι σημαντικές ζημιές του κλάδου να επιβαρύνουν τελικά τους φορολογούμενους πολίτες για δεκαετίες. (Καραμούζης, 2009).

➤ Η διαβάθμιση του κινδύνου από τους οίκους αξιολόγησης

Οι επενδυτικές τράπεζες που εξέδιδαν εταιρικά ομόλογα κατάφεραν με μεγάλη ευκολία να πείσουν για την ποιότητα των εν λόγω ομολόγων. Οι οίκοι αξιολόγησης Standard & Poor's, Fitch και Moody's βαθμολόγησαν πολύ υψηλά (AAA,AA) τα ομόλογα των τραπεζών που είχαν ως αντίκρισμα τα τιτλοποιημένα δάνεια μειωμένης εξασφάλισης.

Εδώ ελλοχεύει ο ηθικός κίνδυνος καθώς οι οίκοι αξιολόγησης πληρώνονται από τις επενδυτικές τράπεζες που είναι ανάδοχοι των ομολόγων. “Rating agencies continue to create an even bigger monster – the CDO market. Let's hope we are all wealthy

and retired by the time this house of cards falters” (από ανταλλαγή email το 2006 μεταξύ συναδέλφων στη Standard & Poor’s).

➤ Bonus - Αμοιβές στελεχών

Τα στελέχη των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων λάμβαναν τεράστια ποσά υπό μορφή Bonus. Το 2006 τα Golden Boys της Wall Street εισέπραξαν 23.9 δις. Αυτή η τεράστια επιβράβευση δεν ήταν μόνο αμερικάνικο φαινόμενο. Ευρωπαϊκά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα δαπάνησαν πακτωλούς χρημάτων για την επιβράβευση των στελεχών. Η προβληματική της υπόθεσης εντοπίζεται στο ότι η υπεραμοιβή των στελεχών έδινε ιδιαίτερη σημασία στη βραχυπρόθεσμη κερδοφορία σε βάρος της μακροπρόθεσμης εταιρικής κερδοφορίας (Τραυλός, 2008).

Η παροχή των κινήτρων που γινόταν με την ανοχή των μετόχων είχε σαν αποτέλεσμα να δίνονται υπέρογκα ποσά υπό μορφή bonus σε διάφορα τραπεζικά στελέχη. Τα bonus ευνοούσαν τις βραχυχρόνιες κερδοσκοπικές δραστηριότητες και την ανάληψη υπερβολικών κινδύνων με σημαντική, ευνοϊκή ασυμμετρία ωφέλειας - ζημιάς υπέρ των μετόχων και τελικά της κοινωνίας (απόλυση αποτυχημένων διοικήσεων ζημιογόνων τραπεζών με αποζημιώσεις δεκάδων εκατομμυρίων). Δεν είναι τυχαίο ότι φθάσαμε σήμερα, η Ομοσπονδιακή Τράπεζα των Ηνωμένων Πολιτειών να παρεμβαίνει θεσμικά στη διαδικασία καθορισμού των εκτάκτων αμοιβών των στελεχών μεγάλων ιδιωτικών τραπεζών. (Καραμούζος, 2009).

➤ Η χαλάρωση του εποπτικού πλαισίου και η νομοθετική του απορύθμιση

Μια σειρά από μέτρα που είχαν προηγηθεί της κρίσης άνοιξε το δρόμο της νομοθετικής απορύθμισης και της χαλάρωσης του εποπτικού πλαισίου. Στο πνεύμα της αποτελεσματικότητας των αγορών κινήθηκαν για μεγάλο χρονικό διάστημα και οι εποπτικές αρχές των ΗΠΑ, οι οποίες κατήργησαν σταδιακά πολλούς περιοριστικούς όρους του παρελθόντος. Πολλοί αναλυτές κατηγορούν την Federal Reserve ότι το 1999 επέτρεψε την τελική επανασύνδεση της παραδοσιακής εμπορικής τραπεζικής με την επενδυτική τραπεζική, δύο πεδία που είχαν διασπαστεί από τη δεκαετία του 1930 με τη γνωστή νομοθετική πρωτοβουλία Glass-Steagall Act (Χαρδούβελης, 2009).

Η κίνηση αυτή κρίνεται εκ των υστέρων προβληματική καθώς έδωσε την δυνατότητα σε επιχειρήσεις και άτομα να επενδύσουν και να προωθήσουν τυχοδιωκτικά προϊόντα τα οποία ήταν μη ελεγχόμενα από το κράτος. Απότοκο αυτής της κατάστασης ήταν η χρεωκοπία τραπεζικών ιδρυμάτων του μεγέθους της Lehman's Brother με τους κλυδωνισμούς να αγγίζουν πλέον κάθε οικονομία του πλανήτη.

Η κρίση σε οποιοδήποτε σύστημα ουσιαστικά τονίζει την ύπαρξη ανισοροπιών σε αυτό. Η κρίση λοιπόν είναι προϊόν δυσαρμονίας ενός συστήματος. Η Παγκόσμια Οικονομική Κρίση προκλήθηκε από μια θεμελιώδη ανισοροπία μεταξύ χρηματοπιστωτικών μέσων και πραγματικής οικονομίας. Επομένως, υπήρξε μια δυσαρμονία στη διάρθρωση της προσφοράς, μια ελαττωματική κατανομή πόρων στις παραγωγικές δομές.

Η κρίση ενός συστήματος αναδεικνύει με αυτόν τον τρόπο τα προβλήματά του. Στην παρούσα περίπτωση, η κρίση φανέρωσε την υπερβολική διόγκωση του χρηματοπιστωτικού τομέα σε σχέση με την πραγματική οικονομία. Αυτή η διόγκωση ξεκίνησε στην Αμερική με τη φούσκα των ακινήτων, την υπεραξία των ακινήτων και των σύνθετων χρηματοπιστωτικών προϊόντων των δομημένων πάνω στην αξία τους. Το κλασικό θεώρημα ισχύει πάντοτε: υπερβολή χρήματος συνεπάγεται ή γενικό πληθωρισμό ή φούσκα, δηλαδή υπεραξία, αφύσικα μεγάλη αξία κάποιου αγαθού ή αγαθών. Συνεπάγεται φυσικά, περαιτέρω, και ανορθολογική κατανομή πόρων και ρόλων, παραμόρφωση στις φυσικές δομές των παραγωγικών σχέσεων, ήτοι της συνολικής προσφοράς. Η περίσσεια χρηματοπιστωτικών διαθεσίμων κάνει διπλό κακό, φουσκώνει όλα ή κάποια αγαθά και στρεβλώνει γενικά τον παραγωγικό ιστό.

1.3 Η εξάπλωση της οικονομικής κρίσης

Οι συνέπειες από την κατάρρευση χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων αλλά και η δυσμενής οικονομική κατάσταση της Αμερικής οδήγησαν σε μια περίοδο ύφεσης ολόκληρη την υφήλιο. Λόγω της διεθνοποίησης των οικονομιών, η χρηματοοικονομική κρίση μετασηματίστηκε σε οικονομική κρίση και επηρέασε όλες τις χώρες του κόσμου. Μέσω της απομόχλευσης του χρηματοπιστωτικού

συστήματος έγινε η μεταφορά της κρίσης στην πραγματική οικονομία. Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα προσπάθησαν να τονώσουν την κεφαλαιακή τους βάση και να μειώσουν το μέγεθος του ενεργητικού τους για να ανακτήσουν την φερεγγυότητα και την κεφαλαιακή τους βάση. Η επέκταση της κρίσης έγινε ως εξής:

- Οικονομικοί φορείς, όπως οι ασφαλιστικές εταιρείες, επενδυτικές τράπεζες, hedge funds, εντός και εκτός από τις Η.Π.Α, είχαν στην κατοχή τους σύνθετα ομόλογα και κρατούσαν το τμήμα του τίτλου με το μεγαλύτερο ρίσκο, το equity portion, για να απολαμβάνουν τις υψηλότερες αποδόσεις.
- Τα σύνθετα ομόλογα ήταν τόσο πολύπλοκα που σε περίπτωση χρεοκοπίας δεν ήταν σαφές η κατανομή των απωλειών. Έτσι υπήρχε πρόβλημα στο μακροχρόνιο δανεισμό αντισυμβαλλόμενων τραπεζών λόγω έλλειψης πληροφόρησης για την έκθεση τους στα ομόλογα αυτά με αποτέλεσμα να περιοριστεί και σχεδόν να μηδενιστεί η ρευστότητα στη διατραπεζική αγορά.
- Αυτοί οι τίτλοι μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν και ως εγγύηση για περαιτέρω δανεισμό. Στην περίπτωση κατά την οποία η αξία του τίτλου μειώνεται ο δανειζόμενος καλείται να πληρώσει την απώλεια με μετρητά (margin call). Οι χρηματοοικονομικοί ενδιάμεσοι είχαν υψηλούς συντελεστές μόχλευσης και έτσι ήταν επιβαλλόμενη η ανάγκη τους για μετρητά. Οι τιμές συνέχισαν να έχουν καθοδική πορεία καθώς η έλλειψη μετρητών οδήγησε στην αναγκαστική πώληση των θέσεων των επενδυτών. Το παράδειγμα της Bear-Stern ήταν παράδειγμα προς αποφυγή καθώς κατεδείκνυε ότι εκτός από προβλήματα ρευστότητας υπήρχαν και έντονα προβλήματα φερεγγυότητας.
- Οι οίκοι αξιολόγησης υπό το βάρος των ευθυνών τους για την λανθασμένη αξιολόγηση των προηγούμενων ετών προχώρησαν σε αναθεωρήσεις των εκτιμήσεων τους με ένα πιο αυστηρό ύφος. Αυτό οδήγησε σε περαιτέρω υποβάθμιση των προϊόντων αλλά και την περαιτέρω πτώση των τιμών τους.
- Για την αποτίμηση του ισολογισμού των τραπεζών γινόταν χρήση των διεθνών λογιστικών προτύπων βάσει της τιμών αγοράς. Αυτός ήταν ακόμη ένας παράγοντας που έδρασε αρνητικά όσο αφορά την εικόνα που

παρουσίαζαν οι τράπεζες προς τους επενδυτές μη αφήνοντας τους επιλογή εκτός από την πώληση των φθινουσών μετοχών τους.

Η αλληλεξάρτηση των αγορών και της οικονομίας των χωρών ήταν πλέον ξεκάθαρη ότι έμοιαζε με συγκοινωνούντα δοχεία. Οι Κεντρικές Τράπεζες προσπάθησαν από την πλευρά τους να διοχετεύσουν ρευστότητα στην αγορά και να ανατρέψουν το αρνητικό κλίμα χωρίς όμως αυτό να γίνει κατορθωτό στο βαθμό που επιζητούσαν. Οι επενδυτές υπό το φόβο της απώλειας των επενδύσεων τους έγιναν αρκετά συντηρητικοί στις αποτιμήσεις τους ενώ επιδίωξαν υψηλότερα ασφάλιστρα κινδύνου. Οι οίκοι αξιολόγησης με τη σειρά τους αντιλαμβανόμενοι την επικινδυνότητα της κατάστασης προσπάθησαν να αναδιαμορφώσουν της αξιολογήσεις τους. Ήταν πιο εμφανές από ποτέ ότι η παγκόσμια ύφεση ήταν πλέον έτοιμη να προκαλέσει στην πραγματική οικονομία τριγμούς ανάλογους με αυτούς που είχε γνωρίσει την περίοδο μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

1.4 Οι συνέπειες της κρίσης στην πραγματική οικονομία

Παρότι η κρίση πρωτοεμφανίστηκε στις ΗΠΑ το καλοκαίρι του 2007, έξι χρόνια αργότερα τα προβλήματα που έχει επιφέρει παρουσιάζονται αμετάβλητα και δυσεπίλυτα σε καπιταλιστικό σύστημα με νεοφιλελεύθερες πολιτικές που είχαν καθιερωθεί από την εποχή του Φρίντμαν να επιδέχονται αρκετής αμφισβήτησης, ενώ παράλληλα να κερδίζει έδαφος η Κενσιανή φιλοσοφία. Το χρηματοπιστωτικό σύστημα απέδειξε ότι απέτυχε να προσαρμοστεί στην ευμετάβλητη κατάσταση της διεθνοποίησης των αγορών και των οικονομιών ενώ το εποπτικό πλαίσιο βρέθηκε να είναι αδύναμο να ανταποκριθεί στις συνεχείς ανάγκες και προκλήσεις των καιρών.

Η τραπεζική δυστοκία σε θέματα εξασφάλισης ρευστότητας και σε κάποιες περιπτώσεις ακόμη και φερεγγυότητας μετέφερε την προβληματική κατάσταση σε κάθε νοικοκυριό και σε κάθε επιχείρηση, αφού πλέον ο καθένας ένιωθε στο πετσί του την αδυναμία παροχής ρευστότητας στην ίδια την οικονομία. Οι συντονισμένες

προσπάθειες Κεντρικών Τραπεζών δεν πέτυχαν τον σκοπό τους καθώς έγιναν αργοπορημένα και όχι προληπτικά.

Σε περιόδους ύφεσης οι πλείστες επιχειρήσεις μετρούν ζημιές και απώλειες. Σε μια προσπάθεια διάσωσης της όλης κατάστασης η μείωση του λειτουργικού κόστους επιφέρει μειώσεις μισθών και συνάμα απολύσεις υπαλλήλων που συνεπάγονται και αύξηση της ανεργίας. Ο Ευρωπαϊκός Νότος έχει πλέον ποσοστά εξαιρετικά ανησυχητικά με την Ελλάδα και την Ισπανία να κατέχουν τα πρωτεία σε ένα κατάλογο καθόλου τιμητικό. Η Πορτογαλία και η Κύπρος ακολουθούν με ταχείς ρυθμούς.

Η ανεργία επιφέρει προβλήματα στην κοινωνική συνοχή και στον κοινωνικό ιστό των χωρών. Οι άνεργοι παρουσιάζουν πλέον προβλήματα στην εξυπηρέτηση των δανείων τους καθώς δεν έχουν πλέον τα διαθέσιμα εισοδήματα. Τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια δημιουργούν προβλήματα κερδοφορίας των τραπεζών, ενώ ταυτόχρονα δημιουργούν ένα κακό ποιοτικό δανειακό χαρτοφυλάκιο. Το κράτος έχει μεγάλες απώλειες καθώς μειώνεται η εισπρακτική ικανότητα του όσο αφορά έμμεσους και άμεσους φόρους.

Η χρηματοοικονομική κρίση πέρασε στην πραγματική οικονομία με δύο τρόπους: Πρώτον, μέσω της απροθυμίας των πιστωτικών ιδρυμάτων να χορηγήσουν δάνεια και δεύτερον, μέσω της καταστροφής του πλούτου νοικοκυριών και των επιχειρήσεων από το σπάσιμο στις φούσκες. Το εξωτερικό εμπόριο κατέρρευσε και σημαντικότερο, λόγω του σχετικού της μεγέθους, για πρώτη φορά στα τελευταία τριάντα χρόνια, μειώθηκε η κατανάλωση. Συνεπεία τούτων είχαμε την εντυπωσιακή μείωση του ΑΕΠ παγκοσμίως, την μείωση της απασχόλησης και την αύξηση της ανεργίας. (Κολλίντζας Γ. & Ψαλιδόπουλος Μ., 2009)

Η δημοσιονομική πολιτική των κρατών δεν μπορεί πλέον να είναι ελλειμματική. Τα σπάταλα κράτη θα πρέπει να περιορίσουν το δημόσιο χρέος και να βελτιώσουν τη δημοσιονομική τους πολιτική. Αυτό έχει άμεσο αντίκρισμα καθώς τους οδηγεί εκτός αγορών, σε συνάρτηση με το προβληματικό τους τραπεζικό σύστημα (Ιρλανδία, Κύπρος) και αναζήτηση δανειοδοτήσεων στα πλαίσια του ΔΝΤ και της Τρόικας εν μέσω σκληρών και δυσμενών όρων που καλούν τα κράτη σε μια άσκηση

δημοσιονομικής πολιτικής με έντονα στοιχεία την λιτότητα και την διατήρηση των αριθμών σύμφωνα με τις μνημονιακές τους προσαγές.

1.5 Τρόποι αντιμετώπισης της κρίσης και συμπεράσματα

Η πρόσφατη διεθνής οικονομική κρίση είναι συνυφασμένη με την εντυπωσιακή εξάπλωση των χρηματοοικονομικών καινοτομιών και αποδίδεται ευρέως στις αδυναμίες των πιστωτικών ιδρυμάτων να διαχειρίζονται αποτελεσματικά την εκτίμηση και αξιολόγηση κινδύνων που υπάρχουν στο σύγχρονο διεθνές χρηματοοικονομικό περιβάλλον (Μόσχος Δ. & Χορταρέας Γ.).

Οι G20 και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο προσπάθησαν να συντονίσουν τις κυβερνήσεις και τις ενέργειες των Κεντρικών Τραπεζών σε μια διαδικασία περιορισμού και αντίδρασης για την κρίση. Οι Κεντρικές Τράπεζες προέβησαν σε μειώσεις επιτοκίων και στην παροχή ρευστότητας. Παράλληλα, η ύπαρξη ενός συστήματος εγγύησης είναι ένας τρόπος προστασίας του χρηματοοικονομικού συστήματος σε εποχές με χαμηλή ρευστότητα.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι είμαστε μάρτυρες της μεγαλύτερης χρηματοπιστωτικής κρίσης της τελευταίας εκατονταετίας. Το γεγονός ότι η σημερινή οικονομία έχει μεγαλύτερο παγκοσμιοποιημένο χαρακτήρα στην κίνηση του κεφαλαίου σε σχέση με το παρελθόν, κάνει την κρίση αυτή πιο σοβαρή τόσο στις επιπτώσεις όσο και στους τρόπους αντιμετώπισής της. Περίοδοι κρίσεων είναι συνήθως εποχές δύσκολες με μεγάλες αρνητικές επιπτώσεις σε εταιρίες, εργαζόμενους και νοικοκυριά. Είναι όμως και εποχές που χαρακτηρίζονται από δημιουργικότητα και καινοτομίες. Η κατανοητή απροθυμία για ανάληψη κινδύνου και η προσεκτική προσέγγιση της κρίσης θα πρέπει να δράσουν συμπληρωματικά με την δημιουργικότητα για νέους τρόπους αντιμετώπισης της σημερινής κρίσης (Καμπόλης Χ. & Τραυλός Ν.).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΚΥΠΡΟΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

2.1 Εισαγωγή

Η οικονομική κρίση της Ευρώπης είναι ένα τρένο εκτός ελέγχου και οι πολιτικοί της δεν έχουν βρει ακόμα τρόπο να το σταματήσουν πριν να εκτροχιαστεί. Η κρίση εξακολουθεί να κλιμακώνεται στην Ελλάδα αλλά και στην Κύπρο.

Η μικρή και ανοικτή οικονομία της Κύπρου την καθιστά ιδιαίτερα ευάλωτη στις αναφερθείσες εξελίξεις στην ευρωπαϊκή και διεθνή οικονομία. Περαιτέρω αυξήσεις στην τιμή του πετρελαίου, αναταραχές στις διεθνείς αγορές και ενδεχόμενη ένταση της αστάθειας που παρουσιάζει ο χρηματοοικονομικός τομέας και η κεφαλαιαγορά θα αποτελέσουν κινδύνους προς τη θετική της πορεία. (Μιτσής Π., 2008)

Η Κύπρος έχει επηρεαστεί αναπόφευκτα από τη διεθνή χρηματοοικονομική κρίση και τη μετεξέλιξή της σε κρίση χρέους σε πολλές από τις χώρες μέλη της ζώνης του ευρώ, ιδιαίτερα από τις αρνητικές συνέπειες της δημοσιονομικής κρίσης που έπληξε την ελληνική οικονομία. Μια οικονομία η οποία συνδέεται άμεσα και ποικιλοτρόπως με αυτή της Κύπρου και ειδικότερα με τον τραπεζικό μας τομέα. Οι συνέπειες από την απομείωση των ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου έχουν δημιουργήσει πρωτοφανείς προκλήσεις στο συγκεκριμένο τομέα, από την αντιμετώπιση των οποίων εξαρτάται άμεσα η επαναφορά της κυπριακής οικονομίας σε συνθήκες υγιούς και βιώσιμης ανάπτυξης. Επιπλέον, οι τράπεζες αντιμετωπίζουν, πρωτίστως λόγω της παρατεταμένης ύφεσης στην Ελλάδα αλλά και σε μικρότερο βαθμό ένεκα των αρνητικών μακροοικονομικών εξελίξεων στην Κύπρο, την αυξημένη δυσκολία των νοικοκυριών και επιχειρήσεων να εξυπηρετούν κανονικά τις δανειακές τους υποχρεώσεις. Οι χειρισμοί που γίνονται τόσο από την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου όσο και από το Υπουργείο Οικονομικών επικεντρώνονται στην ανακεφαλαιοποίηση του τραπεζικού τομέα το συντομότερο δυνατό, με την οποία θα επιτευχθεί σημαντική ενίσχυση της ευρωστίας τους αλλά και της διαφάνειας που εκτιμάται ότι θα συμβάλει

στη σταδιακή αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των αγορών. (Δημητριάδης Πανίκος, 2012).

Στις 25 Μαρτίου 2013, σηματοδοτείται η αρχή μιας διαφορετικής μέρας για το Κυπριακό Τραπεζικό Σύστημα από το Eurogroup. Η Λαϊκή Τράπεζα, δεύτερη σε μέγεθος Κυπριακή Τράπεζα, τέθηκε υπό εξυγίανση και η Τράπεζα Κύπρου πήρε μέρος εργασιών της Λαϊκής Τράπεζας. Η κατάρρευση της μίας εκ των δύο μεγαλύτερων τραπεζών της Κύπρου κτύπησε συθέμελα στην κυπριακή οικονομία. Η μεταμεσονύκτια απόφαση του Eurogroup της 17ης Μαρτίου 2013 προκάλεσε παγκόσμιο σοκ, καταργώντας τις εγγυήσεις των καταθέσεων σε ευρωπαϊκές τράπεζες. Καταθέτες των δύο τραπεζών μέσω της απόφασης του Eurogroup για bail in, έχασαν οι μεν καταθέτες της Λαϊκής ποσά τα οποία ήταν ανασφάλιστα, δηλαδή πέραν των €100.000 ενώ οι δε της Τράπεζας Κύπρου δέχθηκαν κούρεμα ποσοστού 37,50% στις ανασφάλιστες καταθέσεις πέραν των €100,000 και το 22,50% παγιοποιήθηκε για σκοπούς τελειωτικής ανακεφαλαιοποίησης που ολοκληρώθηκε τον Σεπτέμβρη του 2013. Παράλληλα, οι Κυπριακές Τράπεζες πώλησαν σε τιμές ευκαιρίας τις εργασίες των παραρτημάτων τους στην Ελλάδα στην Τράπεζα Πειραιώς. Η 30^η Απριλίου 2013, ημέρα όπου υπερψηφίστηκε – ελλείπει εναλλακτικών επιλογών -το μνημόνιο από την Κυπριακή Βουλή, είναι μια ημερομηνία ορόσημο που την φέρνει αντιμέτωπη με τις προκλήσεις της εκτίναξης του δημοσίου χρέους τα επόμενα χρόνια, ενώ θέματα πολιτικής και γεωστρατηγικής σημασίας όπως το κυπριακό και το φυσικό αέριο παραμένουν παράγοντες μιας εξίσωσης με άγνωστη λύση.

2.2 Τα αίτια της Κυπριακής Οικονομικής κρίσης

Τα στοιχεία καταδεικνύουν ότι στην Κύπρο αντιμετωπίζουμε την «τέλεια κρίση» στο σημείο όπου συναντιέται το δημόσιο χρέος με την τραπεζική κρίση, τις υπερχρεωμένες επιχειρήσεις και νοικοκυριά και τη φθίνουσα ανταγωνιστικότητα. (Ζένιος Σ.,2013)

Τα αίτια της χρηματοπιστωτικής κρίσης που μας έφεραν στην σημερινή κωματώδη κατάσταση οφείλονται κυρίως στους πολιτικούς χειρισμούς της Κυπριακής Κυβέρνησης.

Το 2007 για την Κύπρο ήταν ένα έτος με εντυπωσιακούς ρυθμούς ανάπτυξης και αξιόλογους μακροοικονομικούς δείκτες με εξαίρεση το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών. Το Φεβρουάριο του 2008 ο Δημήτρης Χριστόφιας αναλαμβάνει την προεδρία της Κυπριακής Δημοκρατίας ως ο 6^{ος} πρόεδρος από την εγκαθίδρυση της δημοκρατίας στη χώρα. Ο απερχόμενος πρόεδρος Τάσος Παπαδόπουλος παραδίδει μια χώρα και μια οικονομία ευημερούσα με δημοσιονομικό πλεόνασμα της τάξης του 1,5%, δημόσιο χρέος κάτω το 60%, πληθωρισμό 2,2%, ανεργία μόλις 3,9% και κατά κεφαλή εισόδημα στο 92% του μέσου κοινοτικού όρου σε μονάδες αγοραστικής αξίας. Ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ παρέμενε σε υψηλά επίπεδα στο 4,4% για το 2007 έναντι του 3,8% για το 2006.

Το 2008, στην προεκλογική του εκστρατεία ο κ. Χριστόφιας, υποσχόμενος την επέκταση της δημοσιονομικής πολιτικής μέσω της αύξησης των κοινωνικών παροχών, η οποία να ανέρχεται σε τρία δισεκατομμύρια ευρώ κατά την πενταετία θητείας ποσοστό αντίστοιχο του 33,5% του Κυπριακού ΑΕΠ, κατέκρινε την απερχόμενη κυβέρνηση Παπαδόπουλου για έλλειψη γενναιοδωρίας σε κοινωνικές παροχές αρνούμενος την συγκράτηση δαπανών ενόψει της επερχόμενης οικονομικής κρίσης. Ταυτόχρονα, δεσμεύτηκε και για τη μη καταβολή νέων φορολογιών. Αναμφίβολα όμως, η προεκλογική του πλειοδοσία υπερέβαινε τις δυνατότητες της κυπριακής οικονομίας. Με την εγκαθίδρυση του, ανακοινώνει την παροχή πασχαλινού επιδόματος, χωρίς εισοδηματικά κριτήρια, συνολικού ύψους κοντά στα 33 εκατομμύρια ευρώ.

Οικονομικοί αναλυτές, το 2008, προειδοποιούσαν πως το μικρό μέγεθος αλλά και η ανοικτή οικονομία της Κύπρου την καθιστούσε ιδιαίτερα ευάλωτη στην διεθνή οικονομική κρίση και καλούσαν για ορθολογική και περιορισμένη χρήση των κρατικών δαπανών και στενή παρακολούθηση των του δημοσιονομικού ελλείμματος. Συγκεκριμένα, ο αμερικάνικος επενδυτικός οίκος Moody's προειδοποιούσε ότι οποιαδήποτε απόκλιση από τους δημοσιονομικούς δείκτες θα οδηγούσε σε

διαβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας της Κυπριακής Δημοκρατίας. Η Κύπρος απέτυχε να συμμορφωθεί με τις οδηγίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που στην αξιολόγηση του Προγράμματος Σταθερότητας της Κύπρου για τα έτη 2007-2011 υπεδείκνυε στην Κυπριακή κυβέρνηση την αναγκαιότητα συγκράτησης του δημόσιου χρέους, την αναδιαμόρφωση του συνταξιοδοτικού και την ευρύτερη μεταρρύθμιση και υιοθέτηση του Γενικού Σχεδίου Υγείας. Η μη συμμόρφωση της κυπριακής κυβέρνησης είχε σαν αποτέλεσμα η χώρα να τεθεί υπό επιτήρηση αφού απέτυχε να διατηρήσει το δημοσιονομικό έλλειμμα κάτω από το 3%. Σε μια σπασμωδική κίνηση ο πρώην πρόεδρος επιτυγχάνει βραχυχρόνιο δανεισμό ύψους 2.5 δις από την Ρωσία. Η κίνηση αυτή αποδεικνύεται ότι έγινε καθαρά για λόγους πολιτικής αφού κατά την παράδοση της προεδρίας του κράτους τα ταμεία ήταν πλέον άδεια και η χώρα μπροστά στο ενδεχόμενο της άτακτης χρεοκοπίας.

Η οικονομική ανάπτυξη κατέστη ουσιαστικά αδύνατη λόγω του αποκλεισμού της Κύπρου από τις διεθνείς αγορές χρηματοδότησης στο δεύτερο μισό του 2011 σε συνάρτηση με την καταστροφική έκρηξη στην Ναυτική Βάση «Ευάγγελος Φλωράκης» τον Ιούλιο του 2011, εφόσον τόσο η ψυχολογία όσο και οι πραγματικότητες των αγορών γνώρισαν δραματική πτώση. Η έκρηξη του Ιουλίου του 2011, η οποία είχε ως συνέπεια, πέραν του θανάτου 13 προσώπων και την καταστροφή της ναυτικής βάσης, την καταστροφή του μεγαλύτερου ηλεκτροπαραγωγικού σταθμού της Κύπρου, προκάλεσε σημαντική μείωση του ΑΕΠ, όπως και απώλειες του κεφαλαίου της Αρχής Ηλεκτρισμού Κύπρου, υψηλές αυξήσεις στην τιμή του ηλεκτρικού ρεύματος και συνακόλουθη στρέβλωση της κατανάλωσης και μείωση της ευημερίας των νοικοκυριών, με σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις σε ολόκληρη την πραγματική οικονομία, περιλαμβανομένων των τομέων του λιανικού εμπορίου και της μεταποίησης. Οι Κυπριακές αρχές αδράνησαν καθυστερώντας αδικαιολόγητα να λάβουν τα αναγκαία οικονομικά μέτρα για την συγκράτηση των συνεπειών της κρίσης αν και υπήρχαν έγκαιρες προειδοποιήσεις και το παράδειγμα της Ελλάδας στην οποία η οικονομία διολίσθησε.

Επιπλέον, η αδυναμία διάγνωσης των τεράστιων προβλημάτων του τραπεζικού τομέα διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο. Η ανεξέλεγκτη δανειοδότηση που διδόταν επί χρόνια

και υπερέβαινε τις ανάγκες της κυπριακής αγοράς και οικονομίας ήταν ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα του τραπεζικού τομέα. Όπως αποκάλυψε ο τέως πρόεδρος της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς Γιώργος Χαραλάμπους, κατά την περίοδο 2006-2008 τα δάνεια εντός Κύπρου αυξάνονταν πέραν του 25% σε ετήσια βάση, ενώ η απορροφητική ικανότητα της οικονομίας, με βάση το ρυθμό ανάπτυξης, δεν δικαιολογούσε αύξηση πέραν του 10%. Παρόμοιοι ρυθμοί δανειοδότησης συνεχίστηκαν στα επόμενα έτη. Αυτό είχε ως συνέπεια την δημιουργία μιας αδικαιολόγητης, στη βάση των πραγματικών τιμών της αγοράς, αύξησης των τιμών των ακινήτων, καθώς και αύξηση στα επισφαλή δάνεια. Όταν επιβεβαιώθηκε πως οι τιμές των ακινήτων δεν ανταποκρίνονταν στις πραγματικές δυνατότητες της αγοράς, το τραπεζικό σύστημα βρέθηκε εκτεθειμένο, ενώ η επιδείνωση του δανειακού χαρτοφυλακίου οδήγησε σε αύξηση στις προβλέψεις για απομείωση των δανείων.

Το έτερο μεγάλο πρόβλημα των κυπριακών τραπεζών ήταν η κατοχή ομολόγων του ελληνικού δημοσίου σε βαθμό δυσανάλογο του μεγέθους της κυπριακής οικονομίας - συγκεκριμένα ελληνικά κρατικά ομόλογα αξίας περί τα 6 δισ. ευρώ. Τράπεζες άλλων κρατών-μελών με υπέρ-δεκαπλάσιο προϋπολογισμό από τον κυπριακό, όπως οι γερμανικές ή οι γαλλικές, κατείχαν μόλις 22 δισ. και 15 δισ. αντίστοιχα. Είναι γεγονός ότι σημαντικό μερίδιο ευθύνης για το ζήτημα αυτό φέρει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, η οποία επέτρεψε στις εμπορικές τράπεζες των κρατών-μελών της ευρωζώνης να συγκεντρώσουν επισφαλή κρατικά ομόλογα σε τόσο μεγάλη έκταση και βαθμό. Η εξαιρετική αξιολόγηση της Ελλάδας από τους διεθνείς οίκους αξιολόγησης μέχρι τον Σεπτέμβριο 2009, οδήγησε σε μια ανεξέλεγκτη αγορά ελληνικών κρατικών ομολόγων, κάτι που υποβοηθήθηκε με την διακρατική συμφωνία Βασιλεία II που πραγματοποίησε η ΕΚΤ. Από την άλλη, η κρίσιμη αγορά ελληνικών ομολόγων από τις κυπριακές τράπεζες έγινε κατά την διετία 2009-2010, σε μια περίοδο κατά την οποία η Ελλάδα ήταν πλέον σε βαθιά οικονομική ύφεση και η υπογραφή μνημονίου ήταν ορατή. Στο τέλος του 2010, η έκθεση του κυπριακού τραπεζικού συστήματος στα ελληνικά ομόλογα και σε ελληνικές επιχειρήσεις υπερέβαινε κατά 2,5 φορές το ΑΕΠ. Η επέκταση των κυπριακών τραπεζών στην Ελλάδα σε σχέση με τις συνολικές τους δραστηριότητες, ήταν εξαιρετικά δυσανάλογη, αφού ένα μεγάλο ποσοστό των δανείων των δύο μεγαλύτερων

κυπριακών τραπεζών (1/2 της Λαϊκής Τράπεζας και 1/3 της Τράπεζας Κύπρου) είχαν διατεθεί σε ελληνικές επιχειρήσεις, οργανισμούς και νοικοκυριά. (Ιωάννου Χ.& Αιμιλιανίδης Α., 2013).

Η αξία των μετοχών των δύο μεγαλύτερων τραπεζών παρουσίασαν απομείωση λόγω του κούρεματος των ελληνικών κρατικών ομολόγων. Το κούρεμα των ελληνικών ομολόγων χωρίς την εξασφάλιση ανακεφαλαιοποίησης από το Μηχανισμό Στήριξης της Ε.Ε που θα λάμβανε η Ελληνική κυβέρνηση και όχι από το κράτος ήταν μια μοιραία και προβληματική απόφαση. Η Κυπριακή Κυβέρνηση αποφάσισε την κρατική στήριξη της Λαϊκής Τράπεζας με έκδοση κρατικού ομολόγου ύψους 2.8 δις. Απόφαση που εκ των πραγμάτων στηρίχθηκε στο λαϊκισμό και όχι στον ορθολογισμό. Η Λαϊκή Τράπεζα τελούσε υπό κατάρρευση και στηριζόταν στα δανεικά δεκανίκια που της εξασφάλιζε η Κεντρική Τράπεζα μέσω της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας διάμεσου του ΕΛΑ . Ο ΕΛΑ ανήλθε στο τεράστιο ποσό των 9,5 δις. ευρώ, ποσό το οποίο μετά την απόφαση του Eurogroup μεταφέρθηκε στην διάδοχο τράπεζα, την Τράπεζα Κύπρου.

Αμοιρος ευθυνών δεν είναι βέβαια και ο διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας τόσο ο νυν όσο και ο πρώην. Ο πρώην, Αθανάσιος Ορφανίδης, γιατί απέτυχε να ασκήσει ορθά τον εποπτικό του ρόλο χωρίς να καταφέρει να αποτρέψει την έκθεση των κυπριακών τραπεζών στα ελληνικά ομόλογα, ή τουλάχιστον να την αποθαρρύνει. Απέτυχε να προειδοποιήσει τον προηγούμενο πρόεδρο για τις επιπτώσεις που είχε το ελληνικό κούρεμα ομολόγων, και γενικώς δεν κατάφερε να λάβει προληπτικά μέτρα στην πλαίσια της δικαιοδοσία της εποπτείας που είχε. Ο νυν διοικητής, Πανίκος Δημητριάδης, συνέχισε να έχει στον αναπνευστήρα την Λαϊκή Τράπεζα ούτως ώστε να διεξάγονταν οι προεδρικές εκλογές του 2013 αδυνατώντας και ο ίδιος να δράσει προληπτικά.

2.3 Οι αποφάσεις που δεν έγιναν πράξη

Η αδυναμία της πρώην κυβέρνησης να κατανοήσει τους μηχανισμούς λειτουργίας του παγκόσμιου οικονομικού συστήματος και στην ιδεολογική άρνηση συνδιαλλαγής με

τις δομές διεθνών αγορών οδήγησε στην οικονομική κατάρρευση. Κάποια μέτρα σε πολιτικό επίπεδο που θα έπρεπε να ληφθούν για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης είναι τα εξής:

→ Εφαρμογή φορολογικών μέτρων που θα αποσκοπούσαν στην αποθάρρυνση επενδύσεων σε υψηλού κινδύνου τομείς

→ Ενδυνάμωση του φορολογικού τμήματος για την πάταξη της φοροδιαφυγής. Οι αυτοεργαζόμενοι γιατροί, δικηγόροι, μηχανικοί αποτελούν είδη επαγγελματιών οι όποιοι σπάνια δηλώνουν και αποτυπώνουν στην φορολογική τους δήλωση τα πραγματικά τους εισοδήματα. Ως απότοκο είναι η απώλεια σημαντικών εσόδων είτε μέσω ΦΠΑ είτε μέσω κοινωνικών ασφαλίσεων για το κράτος.

→ Αναπροσαρμογή της ΑΤΑ στις νέες συνθήκες αγοράς. Η ΑΤΑ αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα εργασιακά κεκτημένα των εργαζομένων. Παρόλα αυτά με τη σημερινή της μορφή και τον τρόπο με τον οποίο κατανέμεται στο υπαλληλικό προσωπικό αποτελεί αναχρονιστικό μέτρο. Ουσιαστικά, η ΑΤΑ παραχωρείται στους υπαλλήλους ως αντιστάθμισμα του πληθωρισμού που παρατηρείται στα αγαθά και είδη πρώτης ανάγκης. Με το ισοπεδωτικό όμως χαρακτηριστικό να δίνεται σε όλους, ανεξαρτήτως μισθού και χωρίς περιορισμού ουσιαστικά μεγαλώνει ακόμη περισσότερο την άνιση κατανομή των εισοδημάτων και ενισχύει την ήδη ισχυρότερη οικονομική ομάδα.

→ Μέτρα για ενδυνάμωση της ανταγωνιστικότητας του εργατικού δυναμικού. Το εργατικό δυναμικό και οι δυνατότητες του δεν αξιοποιούνται στο έπακρο. Με τις σημερινές προκλήσεις της αγοράς, οι εργαζόμενοι πρέπει να τυγχάνουν της απαραίτητης εκπαίδευσης και ανάπτυξης για να μπορούν να προσαρμόζονται και να αφομοιώνουν νέες μεθόδους και τεχνολογίες.

→ Εφαρμογή στοχευόμενου συστήματος κοινωνικών παροχών που θα βοηθούσε από την μια στην ικανοποίηση του αισθήματος του δικαίου και από την άλλη στην μη περαιτέρω επιβάρυνση ή ακόμα και μείωση του δημόσιου χρέους ως ποσοστού του ΑΕΠ μεσοπρόθεσμα. Οι κοινωνικές παροχές αποτελούν ένα τεράστιο θέμα στο οποίο

το κυπριακό κράτος αδυνατεί να παρέχει λύσεις. Η κοινωνική πολιτική θα πρέπει να εφαρμόζεται στηριζόμενη στην ιδέα ότι αποσκοπεί στην ανακούφιση των ασθενέστερων οικονομικών ομάδων. Δυστυχώς, στη χώρα μας παραχωρείται απλόχερα σε όλους. Φυσικά όλοι δεν έχουν τις ίδιες ανάγκες. Η στοχευόμενη κοινωνική πολιτική αποτελεί στρατηγική στην οποία θα πρέπει να τεθούν τα ανάλογα κριτήρια εισοδηματικά ή άλλα ούτως ώστε το κράτος να καταστεί πραγματικά κράτος πρόνοιας, και όχι ένα κράτος που ξοδεύει αφειδώλευτα χρήματα για να ικανοποιήσει τη μάζα και όχι το πρόβλημα.

→ Εκμηδενισμός γραφειοκρατίας για προσέλκυση ξένων επενδύσεων. Η κυπριακή δημόσια υπηρεσία βρίσκεται αιχμάλωτη στη γραφειοκρατία που αποτελεί αποτρεπτικό παράγοντα στην προσπάθεια για εξεύρεση και προσέλκυση επενδύσεων στο νησί.

Επιπρόσθετα, θα έπρεπε να ληφθούν και κάποια μέτρα σε εποπτικό επίπεδο τραπεζών αλλά δυστυχώς η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου αδυνατούσε να διαδραματίσει στο έπακρο τον εποπτικό της ρόλο. Θα έπρεπε να είχε τη δυνατότητα λήψης δραστικών και προληπτικών εποπτικών μέτρων, για παράδειγμα να της δοθεί το δικαίωμα να μπορεί να επιβάλλει περιορισμούς στην πληρωμή μερισμάτων. Θα έπρεπε να αυξήσει τις εποπτικές απαιτήσεις για κεφάλαια και ρευστότητα αλλά και αυστηρότερα μέτρα στην εφαρμογή της εταιρικής διακυβέρνησης. Η απουσία εξειδικευμένων στρες τεστ σε τακτά χρονικά διαστήματα σε συγκεκριμένες τράπεζες για την αναγνώριση αδυναμιών και συστημικών κινδύνων δεν έδειχνε την αληθινή εικόνα των τραπεζών. Οι κυπριακές τράπεζες είχαν στην κατοχή τους ελληνικά ομόλογα που είχαν αγορασθεί και διαπραγματεύονταν στην δευτερογενή αγορά.

Η Κεντρική Τράπεζα δεν ανέλαβε τον προληπτικό και εποπτικό της ρόλο, αφήνοντας τους τραπεζίτες και τα Δ.Σ των τραπεζών να επιδίδονται σε ένα παιχνίδι πόκερ με τα λεφτά των μετόχων και των καταθετών αγνοώντας τους κινδύνους που υπήρχαν. Τα ελληνικά ομόλογα δεν ήταν τα μόνα καθώς η Κεντρική Τράπεζα απέτυχε να αποτρέψει την φρενήρη επέκταση των Κυπριακών Τραπεζών σε εξωτερικές αγορές και την δημιουργία παραρτημάτων σε χώρες όπως η Ρουμανία και η Ρωσία.

2.4 Οι συνέπειες της Κυπριακής Κρίσης

Είναι τελικά το χρηματοπιστωτικό σύστημα πηγή δεινών και αστάθειας για την οικονομία ή μια πηγή ανάπτυξης και σταθερότητας; Από τη μια πλευρά υπάρχει μεγάλη μερίδα οικονομολόγων οι οποίοι συγκλίνουν στην τελευταία άποψη. Από την άλλη, κάποιοι αναλυτές υπογραμμίζουν τους κινδύνους που συνεπάγεται η σύνθετη δομή του χρηματοπιστωτικού συστήματος και η εντεινόμενη συνύφανσή του με κάθε σχεδόν πλευρά της οικονομικής δραστηριότητας.

Πριν από τρεις δεκαετίες, ο Minsky (1982) αναφερόμενος στη μεγάλη κρίση του 1929 αναρωτήθηκε εάν «μπορεί να ξανα συμβεί». Η απάντηση που δίνει είναι ότι το αποτέλεσμα εξαρτάται από τη «φύση της μεγάλης κυβέρνησης». Η σύνθετη και περίπλοκη δομή του χρηματοοικονομικού συστήματος στις καπιταλιστικές οικονομίες αποτελεί βασικό συστατικό στοιχείο της υπόθεσης της «χρηματοπιστωτικής αστάθειας» (“financial instability”), η οποία υποστηρίζει ότι η κερδοσκοπικού χαρακτήρα χρηματοοικονομική δραστηριότητα μπορεί να αποσταθεροποιήσει την οικονομία. Πράγματι, η δραστηριότητα των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων θεωρείται ότι συνέβαλε στην παγκόσμια οικονομική κρίση που ξεκίνησε το 2008, μεταξύ άλλων, λόγω της ανάληψης υπερβολικών κινδύνων και των δυσλειτουργιών της αγοράς. Οι γενικευμένες τραπεζικές/χρηματοοικονομικές κρίσεις μπορούν σε γενικές γραμμές να θεωρηθούν ακραία φαινόμενα για τις βιομηχανικές χώρες. Όμως ακόμα και όταν η αστάθεια και οι κρίσεις του χρηματοπιστωτικού τομέα δεν συνοδεύονται από μια γενικευμένη οικονομική κρίση, οι επιπτώσεις τους στην ευρύτερη οικονομική δραστηριότητα είναι σημαντικές. Συνήθως, οι περίοδοι που έπονται των τραπεζικών κρίσεων χαρακτηρίζονται από παρατεταμένη και έντονη συστολή της οικονομικής δραστηριότητας και εκτίναξη της ανεργίας. Οι Reinhart και Rogoff (2009), μελετώντας την εμπειρία μιας σειράς χωρών που αντιμετώπισαν τραπεζικές κρίσεις, υπολογίζουν ότι κατά μέσο όρο το κατά κεφαλή ΑΕΠ μειώνεται κατά 9,3% και το ποσοστό ανεργίας αυξάνεται κατά 7%. Οι εκτιμήσεις αυτές δεν απέχουν πολύ από

παλαιότερες εκτιμήσεις του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. Φυσικά, οι τραπεζικές κρίσεις δεν αποτελούν πρόσφατο μόνο φαινόμενο και αρκετές τέτοιες εκδηλώθηκαν στις δεκαετίες που προηγήθηκαν της παγκόσμιας κρίσης του 2008. (Μόσχος Δ. & Χορταρέας Γ.)

Η χρηματοπιστωτική κρίση που ταλαιπωρεί την Κύπρο δημιούργησε σημαντικά προβλήματα στο τραπεζικό σύστημα όπως την μείωση της ανταγωνιστικότητας, ρευστότητας και κερδοφορίας των τραπεζών, την αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων λόγω της ανεργίας αλλά και της μείωσης μισθών και την παύση χορηγήσεων. Το αμεσότερο πρόβλημα είναι η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στο τραπεζικό σύστημα. Για να επιτευχθεί αυτό ισχύουν συγκεκριμένα περιοριστικά μέτρα τα οποία όμως εμποδίζουν την ανάπτυξη επιχειρήσεων αλλά και των νοικοκυριών. Οι κίνδυνοι από την συνέχιση των περιοριστικών μέτρων ίσως οδηγήσουν στο πάγωμα της αγοράς, στην αναγκαστική πώληση περιουσιακών στοιχείων για επιβίωση, στην αποθήκευση χρημάτων, πολύτιμων αντικειμένων και χρυσαφικών ή ακόμα και την πιθανή εξαγωγή τους στο εξωτερικό.

Η Κυπριακή πολιτική ηγεσία δυστυχώς δεν πήρε τα διδάγματα που θα έπρεπε από την κρίση που ταλανίζει την Ελλάδα από το 2009. Παρότι η κρίση είχε αγγίξει την γείτονα χώρα με τις επιπτώσεις να είναι αισθητές και στην κυπριακή οικονομία καθώς οι δύο χώρες παρουσιάζουν μια υπέρμετρη εξάρτηση σε θέματα εισαγωγών και εξαγωγών και μια τραπεζική συσχέτιση με τα κυπριακά παραρτήματα των κυπριακών τραπεζών ουδείς ασχολήθηκε ουσιωδώς με το ζήτημα.

Ο νεοεκλεγείς πρόεδρος Νίκος Αναστασιάδης κλήθηκε να βρει απαντήσεις και λύσεις στα προβλήματα που ο τέως πρόεδρος έκρυβε κάτω από το χαλί. Στο Eurogroup πηγαίνει απροετοίμαστος. Οι Ευρωπαίοι εταίροι με μια πρόταση κόλαφο του παραδίδουν εκβιαστικά διλήματα. Κούρεμα καταθέσεων 6,75% σε ποσά κάτω των €100,000 και ύψους 10% σε ποσά άνω των €100,000 ή κλείσιμο της στρόφιγγας δανεισμού του μηχανισμού άμεσης έκτακτης ρευστότητας για τις δύο μεγάλες εμπορικές τράπεζες (Λαϊκή και Τράπεζα Κύπρου). Δημιουργείται πραγματικός πανικός καθώς η πρόταση του bail-in καλεί για πρώτη φορά τους καταθέτες χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων να πληρώσουν τις ζημιές για τις αποφάσεις των Δ.Σ και των τραπεζιτών.

Σε ένα δυσμενές περιβάλλον με τη αβεβαιότητα να κυριαρχεί στον κυπριακό λαό το κυπριακό κοινοβούλιο λειτουργώντας πρωτίστως ηθικά και συναισθηματικά καταψηφίζει την πρόταση για κούρεμα καταθέσεων, χωρίς να έχει οποιαδήποτε εναλλακτική λύση. Η κυπριακή ηγεσία στρέφεται προς τη Ρωσία σε μια προσπάθεια χρηματοδότησης και αποφυγής των επαχθών όρων του Eurogroup. Η Ρωσία δεν δείχνει προθυμία να συνδράμει στη διάσωση της κυπριακής οικονομίας φανερά ενοχλημένη για τη μεταχείριση που τυγχάνουν οι Ρώσοι μεγαλοκαταθέτες. Ο Αναστασιάδης μη έχοντας άλλη επιλογή επιστρέφει στο Eurogroup και στις 25 Μαρτίου 2013 μια νέα μέρα ξημερώνει για το τραπεζικό περιβάλλον.

Εν μέσω μιας νύκτας, η Λαϊκή Τράπεζα παύει να υπάρχει και τίθεται υπό καθεστώς εκκαθάρισης και συγχώνευσης με την Τράπεζα Κύπρου. Οι ανασφάλιστοι καταθέτες άνω των €100,000 της Λαϊκής χάνουν σχεδόν ολοκληρωτικά τις καταθέσεις τους. Οι καταθέτες της Τράπεζας Κύπρου άνω των €100,000 χάνουν το 37,5% των καταθέσεων τους ενώ το επιπλέον 22,5% παραμένει παγιοποιημένο μέχρι την τελική ανακεφαλαιοποίηση της τράπεζας.

Η Κύπρος προς το παρόν αποφεύγει το εφιαλτικό σενάριο της άτακτης χρεοκοπίας. Η δανειακή σύμβαση με την Τρόικα υπερψηφίζεται από το κυπριακό κοινοβούλιο στις 28 Απριλίου με οριακή πλειοψηφία.

Με τα νέα δεδομένα μετά την υπογραφή της μνημονιακής σύμβασης η χώρα καλείται να ανταποκριθεί στους δυσμενείς όρους του μνημονίου. Μια αυστηρή δημοσιονομική πολιτική, μια πολιτική λιτότητας, συγκράτησης του δημοσίου χρέους δίνεται ως το αντίδοτο του σπάταλου κράτους και της καλπάζουσας ανόδου του δημοσίου χρέους. Η χώρα καλείται να αναδιαρθρώσει την ίδια της την οικονομία αλλά και τις πολιτικές τις κατευθύνσεις. Το τραπεζικό της σύστημα που αποτελούσε την ατμομηχανή της οικονομίας είναι κατακερματισμένο και βαθιά πληγωμένο. Ο λαός χάνει την εμπιστοσύνη του στο ίδιο του το τραπεζικό σύστημα ενώ αμφισβήτει εντονότερα από ποτέ τους πολιτειακούς θεσμούς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ

3.1 Εισαγωγή

Η Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία ιδρύθηκε το 1974 με τη συμμετοχή 13 χωρών (Βέλγιο, Καναδάς, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ιαπωνία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Ισπανία, Σουηδία, Ελβετία, Ηνωμένο Βασίλειο και ΗΠΑ). Η Επιτροπή διατυπώνει ευρεία εποπτικά πρότυπα και κατευθύνσεις και προτείνει βέλτιστες πρακτικές, με την προσδοκία ότι οι επιμέρους εποπτικές αρχές θα λάβουν μέτρα για την εφαρμογή τους μέσω θεσμικών ή άλλων προσαρμογών, οι οποίες ενδείκνυνται για τα εθνικά τους συστήματα. Η Επιτροπή δεν έχει τη μορφή υπερεθνικής εποπτικής αρχής και τα συμπεράσματά της δεν έχουν, ούτε υπήρχε ποτέ η πρόθεση να έχουν, δεσμευτική νομική ισχύ. (www.bankofgreece.gr).

Οι χώρες που συμμετείχαν εκπροσωπούσαν από τους επικεφαλής των κεντρικών τραπεζών αλλά και από εκπροσώπους άλλων εποπτικών αρχών.

Η Επιτροπή της Βασιλείας για την επίτευξη της αποστολής της προωθεί, στηρίζει και διευκολύνει την ανάπτυξη του διαλόγου ανάμεσα στα κράτη-μέλη της ένωσης της σε ζητήματα τραπεζικής εποπτείας, Ο κυριότερος στόχος μιας τέτοιας πολιτικής είναι η δημιουργία και η προώθηση ομοιόμορφης ερμηνείας διαφόρων εννοιών σε σχέση με το διατραπεζικό σύστημα και η λειτουργία του έτσι ώστε να διαμορφωθεί σε παγκόσμιο επίπεδο, μια τραπεζική εποπτεία. Τα βασικά εργαλεία που έχει στη διάθεση της η Επιτροπή Βασιλείας για την επίτευξη του σκοπού της είναι (Γκόρτσος Χ, 2006):

- ❖ Ανταλλαγή πληροφοριών για ρυθμίσεις θεμάτων εποπτείας σε εθνικό επίπεδο

- ❖ Βελτίωση αποτελεσματικότητας των κανόνων αλλά και των τεχνικών εποπτείας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος
- ❖ Θέσπιση ελάχιστων προτύπων και κανόνων εποπτείας, σε διάφορες δραστηριότητες και σε ποικίλα θέματα, ανάλογα με την ανάγκη που κάθε φορά παρουσιάζεται.

Η Επιτροπή της Βασιλείας που έχει παρουσία στη οικονομική σκηνή από το 1974 διαδραματίζει εξέχοντα ρόλο. Καταρχάς, δεν είναι διεθνής οργανισμός, αλλά μια <<de facto>> οργάνωση χωρίς νομική προσωπικότητα που λειτουργεί με την υποστήριξη της γραμματείας της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών (Bank of International Settlements), η οποία εδρεύει στην πόλη Βασιλεία της Ελβετίας.

Μολονότι οι κανόνες που θεσπίζει η Επιτροπή της Βασιλείας δεν έχουν νομικά εξαναγκαστικό χαρακτήρα, η επιρροή του έργου της είναι ιδιαίτερα σημαντική και εκτός του κύκλου των νομισματικών και εποπτικών αρχών που συμμετέχουν στη σύνθεσή της. Μεγάλο τμήμα του έργου της έχει υιοθετηθεί από τις εποπτικές αρχές πολλών κρατών, που δεν συμμετέχουν στη σύνθεσή της.

Επιπλέον, το έργο της έχει καθοριστική επίδραση στη διαμόρφωση του κανονιστικού πλαισίου που αφορά την προληπτική εποπτεία των τραπεζών στην ενιαία ευρωπαϊκή αγορά και κατ' εξοχήν στη θεματική της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών.

Κατά την τελευταία εικοσαετία τα γεγονότα στο σύγχρονο χρηματοπιστωτικό σύστημα επέβαλαν ως αναγκαιότητα την καθιέρωση ενός επαρκούς και αξιόπιστου ρυθμιστικού πλαισίου για τη λειτουργία των τραπεζών σε παγκόσμιο επίπεδο. Οι κύριοι λόγοι που δημιούργησαν την αναγκαιότητα αυτήν ήταν:

- Η απελευθέρωση των αγορών χρήματος
- Η αύξηση της ταχύτητας κυκλοφορίας των κεφαλαίων
- Οι μεγάλες και έντονες διακυμάνσεις των τιμών των μετοχών στα διεθνή χρηματιστήρια
- Η αυξανόμενη πολυπλοκότητα των χρηματοοικονομικών εργαλείων με την εισαγωγή των παραγώγων

- Η διαρκώς αυξανόμενη χρήση της τεχνολογίας σε επίπεδο συναλλαγών αλλά και σε επίπεδο διαχείρισης κεφαλαίων.

Η ανάγκη για έλεγχο της προσφοράς του χρήματος και της διασφάλισης της σταθερότητας των τιμών όπως και η ικανοποίηση των αιτημάτων της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής οδήγησαν στην δημιουργία της εποπτικής αρχής. Επιπρόσθετα, η διασφάλιση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος, της αποτελεσματικότητας των κεφαλαιαγορών και των συστημάτων πληρωμών και η ανάγκη για την προστασία των καταναλωτών που συναλλάσσονται με φορείς παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών οδηγεί στη ρυθμιστική παρέμβαση.

Το δίκτυο ασφαλείας του τραπεζικού συστήματος αποτελεί ένα σύνολο μέτρων και μηχανισμών, θεσμοθετημένων ή μη, που έχουν ως σκοπό την πρόληψη ή την αποτελεσματική καταστολή μιας τραπεζικής κρίσης. Τα συστατικά του δικτύου ασφαλείας είναι οι προϋποθέσεις χορήγησης άδειας λειτουργίας, η προληπτική εποπτεία, η παρεμβατική πολιτική, η εγγύηση καταθέσεων και ο τελικός αναχρηματοδοτικός δανεισμός. (Γκόρτσος Χ. Βλ., 2006)

3.2 Πρώτο Σύμφωνο- Βασιλεία I –Κανόνες Κεφαλαιακής Επάρκειας

Η Κεφαλαιακή Επάρκεια των τραπεζικών ιδρυμάτων ήταν ένα από τα καίρια ζητήματα που απασχολούσε τη σύσταση της Επιτροπής της Βασιλείας. Ο προβληματισμός αυτός είχε ως συνέπεια να διαμορφωθεί μια κοινή αντίληψη μεταξύ των μελών της Επιτροπής αναφορικά με την υιοθέτηση ενός Διεθνούς Συμφώνου. Αυτό θα είχε ως στόχο την ενδυνάμωση της σταθερότητας που θα πρέπει να χαρακτηρίζει το τραπεζικό σύστημα σε διεθνές επίπεδο, αλλά παράλληλα θα πρέπει να εξαλειφθεί και κάθε πηγή που θα δημιουργεί συνθήκες αθέμιτου ανταγωνισμού και όποιος θα προέρχεται από την ανάγκη μέτρησης της κεφαλαιακής επάρκειας στις διάφορες περιοχές παγκοσμίως. Όλα τα παραπάνω, είχαν ως απόρροια τη γένεση και τη δημοσιοποίηση, το Δεκέμβριο του 1987 του Συμφώνου.

Το Σύμφωνο του 1988 της Επιτροπής της Βασιλείας για την κεφαλαιακή επάρκεια είχε ως κύριο στόχο τη σύγκλιση των διαφορετικών διεθνών εποπτικών καθεστώτων διασφαλίζοντας τη σταθερότητα του διεθνούς τραπεζικού συστήματος. Η Επιτροπή δεν έχει τη μορφή μιας υπερεθνικής εποπτικής αρχής και οι αποφάσεις της δεν έχουν δεσμευτική νομική ισχύ. Αντίθετα λειτουργεί συμβουλευτικά, διαμορφώνοντας προτάσεις για τη δημιουργία ανταγωνιστικής ισότητας μεταξύ των διεθνών πιστωτικών ιδρυμάτων και την πρόληψη γενικευμένων κρίσεων, οι οποίες υιοθετήθηκαν και από χώρες μη μέλη της Επιτροπής.

Ο κίνδυνος της κεφαλαιακής επάρκειας ταξινομείται σε πέντε κατηγορίες 0%, 10%, 20%, 50%, 100%. Το σύμφωνο ομαδοποιεί σε βασικές κατηγορίες τα εντός και τα εκτός ισολογισμού στοιχεία και την ποιότητα των ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών ανάλογα με τον πιστωτικό κίνδυνο που δύναται να έχουν. Οι κανόνες του Συμφώνου-Βασιλεία I είχαν αντικείμενο αναφοράς την εποπτεία της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών εισάγοντας ένα σύστημα μέτρησης του πιστωτικού κινδύνου του σταθμισμένου ενεργητικού και ορίζοντας ελάχιστο δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας ίσο με 8%.

Ο πιστωτικός κίνδυνος είναι η αδυναμία μιας επιχείρησης να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις της, έναντι τρίτων και αφορά την πιθανότητα μη εξόφλησης ενός δανείου ή την καθυστέρηση αποπληρωμής του. Σε ένα χρηματοπιστωτικό οργανισμό αντανακλά τον κίνδυνο που μπορεί να προκύψει από τη μη επαρκή ανταπόκριση του ιδρύματος στην εκπλήρωση των υποχρεώσεών του προς τους πιστωτές του. Ο κίνδυνος πάντα ταυτίζεται με την έννοια της αβεβαιότητας και όχι της απώλειας.

Η υιοθέτηση και εφαρμογή των οδηγιών της Βασιλείας I έγινε με σχετικά εύκολο τρόπο στα κράτη μέλη της επιτροπής. Μοναδική εξαίρεση αποτελεί η Ιαπωνία που λόγω της τραπεζικής κρίσης που αντιμετώπισε στα τέλη της δεκαετία του 1980 δεν μπορούσε να υιοθετήσει άμεσα της συστάσεις της επιτροπής. Όλα τα μέλη είχαν εναρμονίσει της συστάσεις της επιτροπής όσο αφορά το 8% της κεφαλαιακής επάρκειας μέχρι το 1992. Η Ιαπωνία προσάρμοσε και εφάρμοσε τις συστάσεις της επιτροπής το 1996. Παρότι αρκετές χώρες δεν συμμετείχαν στην επιτροπή αρκετές από αυτές υιοθέτησαν και εναρμόνισαν το εποπτικό τους πλαίσιο. Η υιοθέτηση των

συστάσεων της Βασιλείας I από μεγάλες επενδυτικές τράπεζες ήταν ένδειξη εποπτικής ενδυνάμωσης και οικονομικής σταθερότητας στις αναδυόμενες οικονομίες, όπως ήταν το Μεξικό που αναγκάστηκε να εναρμονίσει το εποπτικό του πλαίσιο σύμφωνα με τις συστάσεις της Βασιλείας I ούτως ώστε να μπορέσει να λαμβάνει φθηνότερο τραπεζικό δανεισμό. Μέχρι το 1999, σχεδόν όλες οι χώρες, συμπεριλαμβανομένου της Κίνας, Ρωσίας και Ινδία είχαν ουσιαστικά έστω και στα χαρτιά υιοθετήσει τις συστάσεις της επιτροπής. (Balin, 2008)

3.3 Κριτική του αρχικού Συμφώνου Βασιλείας I

Το Σύμφωνο της Βασιλείας I, παρουσιάζει κάποιες αδυναμίες όπως ο καθορισμός των συντελεστών στάθμισης ανεξάρτητα από το μέγεθος του πιστωτικού ιδρύματος, ο αυθαίρετος καθορισμός του ποσοστού κεφαλαιακής επάρκειας, αλλά και η μη αξιολόγηση κινδύνων όπως ο λειτουργικός, συναλλαγματικός, νομικός, οδήγησαν στην αναθεώρησή του και στην εισαγωγή ενός νέου πλαισίου για την κεφαλαιακή επάρκεια, έτσι ώστε να υπάρξει σωστότερη αντιστοιχία ανάμεσα στον κίνδυνο και στη κεφαλαιουχική επάρκεια.

Οι παραδοχές με τις οποίες έγινε η σύσταση του κανονιστικού πλαισίου της Βασιλείας I κάλυπταν ουσιαστικά το πιστωτικό κίνδυνο των G10. Έτσι η Βασιλεία I στερείται μιας συνολικής επισκόπησης μιας γενικότερης αποδοχής και αναγνώρισης υποθέσεων και παραδοχών που ίσχυαν στις υπόλοιπες χώρες του συστήματος. Η μη συμπερίληψη στη Βασιλεία I της πειθαρχίας της αγοράς περιορίζει την δυνατότητα των συστάσεων της επιτροπής και την δυνατότητα να επηρεάζει τις χώρες και τις τράπεζες να ακολουθήσουν τις οδηγίες τους.

Η δεύτερη κριτική έχει να κάνει με τον τρόπο με τον οποίο οι συστάσεις της επιτροπής κοινοποιήθηκαν και εναρμονίστηκαν από τις εποπτικές τραπεζικές αρχές. Υπήρχε μια διάθεση υπεργενίκευσης που οδήγησε σε μια λανθασμένη αναγνώριση ότι η Βασιλεία I ήταν το μοναδικό και κύριο στοιχείο το οποίο μια χώρα θα έπρεπε να εφαρμόσει και αυτόματα θα της έδινε την σταθερότητα του τραπεζικού της τομέα.

Το τρίτο σημείο της Βασιλείας που χρίζει κριτικής είναι ότι λόγω του μεγάλου εύρους και της βεβαιότητας της Βασιλείας I για το μέγεθος πιστωτικού κινδύνου οι τράπεζες κατάφεραν να βρουν τον τρόπο ούτως ώστε να μεταφέρουν μεγαλύτερο ρίσκο στους ισολογισμούς τους από αυτό που πραγματικά η Βασιλεία είχε σαν στόχο. Ουσιαστικά το μεγαλύτερο πρόβλημα εμφανίστηκε με τις τιτλοποιήσεις δανείων και τα διάφορα παράγωγα που εμφανίστηκαν στη διεθνή αγορά και ήταν πολύ εύκολο να μεταφερθούν βάση λογιστικών εγγραφών σε διαφορετικό μέρος του ισολογισμού.

Το τέταρτο σημείο κριτικής του συμφώνου της Βασιλείας I είναι η εφαρμογή του στις αναδυόμενες αγορές. Παρότι, ποτέ δεν ήταν στόχος η εφαρμογή του σε αναδυόμενες οικονομίες, κάτω από την πίεση της διεθνούς οικονομικής δραστηριότητας και των ανθρώπων που χαράζουν πολιτική προκάλεσε διάφορα προβλήματα στις αναπτυσσόμενες οικονομίες.

Τα διάφορα προβλήματα που παρουσίασε το Σύμφωνο της Βασιλείας I, όπως εντοπίστηκαν πιο πάνω, δημιούργησαν μια αδήριτη ανάγκη αναθεώρησης και αναδόμησης των συστάσεων της επιτροπής, που είχε σαν αποτέλεσμα μετά από την παρέλευση πολλών χρόνων και συγκεκριμένα το 2004, να δημιουργηθεί το νέο αναθεωρητικό και κανονιστικό πλαίσιο της επιτροπής που έγινε γνωστό σαν σύμφωνο της Βασιλείας II.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΤΟ ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΟ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ – ΒΑΣΙΛΕΙΑ II

4.1 Εισαγωγή

Η συνειδητοποίηση των αδυναμιών του συμφώνου της Βασιλείας I, αλλά και η πίεση της αγοράς οδήγησε στην έναρξη των εργασιών για την αναθεώρησή του από την Επιτροπή Τραπεζικής Εποπτείας της Βασιλείας και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία όφειλε να αναθεωρήσει τις οδηγίες περί κεφαλαιακής επάρκειας, οι οποίες σε αντίθεση με τις συστάσεις της Επιτροπής της Βασιλείας είναι υποχρεωτικές.

Το 2001, η Επιτροπή Βασιλείας εξέδωσε και νέο έγγραφο, στο οποίο παρουσιάζονται με λεπτομερέστερο τρόπο οι αναθεωρημένες προτάσεις, με προβλεπόμενο χρόνο εφαρμογής το 2004.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση με τη σειρά της εξέδωσε κείμενο προς σχολιασμό, το οποίο ουσιαστικά στήριζε το έγγραφο της Βασιλείας, αλλά εστίαζε περισσότερο σε θέματα που αφορούσαν αποκλειστικά τη Νομισματική Ένωση και αποτέλεσε βάση για την εναρμόνιση της Βασιλείας στα πλαίσια της Ευρωζώνης.

Τόσο το αρχικό πλαίσιο, όσο και το πλαίσιο που καθιερώθηκε με το νέο Σύμφωνο έχει, με ελάχιστες εξαιρέσεις, ενσωματωθεί πλήρως στην κοινοτική νομοθεσία. Οι δύο βασικές κοινοτικές πράξεις με τις οποίες επήλθε η ενσωμάτωση του νέου πλαισίου είναι η Οδηγία 2006/48/EK για την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων και η Οδηγία 2006/49/EK για την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων των επιχειρήσεων επενδύσεων και των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Έτσι, στις 26 Ιουνίου 2004 εκδόθηκε το αναθεωρημένο εποπτικό πλαίσιο της Κεφαλαιακής Επάρκειας, το οποίο είναι γνωστό ως Βασιλεία II και πρόκειται να εφαρμοστεί πλήρως μέχρι το 2015. Εστιάζει σε τρεις κύριες περιοχές, συμπεριλαμβανομένων των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων, του εποπτικού ελέγχου και της πειθαρχίας της αγοράς, οι οποίες είναι γνωστές ως τρεις πυλώνες.

Σκοπός είναι να ενισχυθούν και να εποπτευθούν οι διεθνείς τραπεζικές απαιτήσεις. Οι βασικοί στόχοι του νέου Συμφώνου συνίστανται στα ακόλουθα:

-Να αποδοθεί έμφαση στη διαδικασία εποπτικής εξέτασης και στη διαφάνεια της αγοράς.

-Η επαρκής κάλυψη του συνόλου των χρηματοοικονομικών και μη κινδύνων.

-Η σταδιακή σύγκλιση του ύψους των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων προς το οικονομικό κεφάλαιο των τραπεζών, μέσω της αναγνώρισης από τις εποπτικές αρχές της αποτίμησης του κινδύνου που πραγματοποιούν οι ίδιες οι τράπεζες.

4.2 Σύμφωνο Βασιλείας II - Οι τρεις πυλώνες

Το νέο σύμφωνο της Βασιλείας απαρτίζεται από τρεις πυλώνες η λειτουργία των οποίων συμβάλει στην ασφάλεια και στη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Στο νέο πλαίσιο κεφαλαιακής επάρκειας προβλέπονται εναλλακτικές μέθοδοι υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων πιο ευαίσθητες ως προς τον κίνδυνο, επιτυγχάνοντας σύγκλιση μεταξύ του επιτοκιακού και του οικονομικού κεφαλαίου. (Γκόρτσος Χ.,2007). Οι τρεις πυλώνες λειτουργίες της Βασιλείας II, είναι:

1. Ο **πρώτος πυλώνας** αφορά τον υπολογισμό των κεφαλαιακών υποχρεώσεων και απαιτήσεων για την κάλυψη του πιστωτικού και του λειτουργικού κινδύνου και για την προστασία των καταθετών.

2. Ο **δεύτερος πυλώνας** αφορά τον καθορισμό του σκοπού στον οποίο αποβλέπει η διαδικασία της αξιολόγησης της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών από τις εποπτικές αρχές, καθώς και την θέσπιση των γενικών αρχών και κριτηρίων που θα διέπουν την διαδικασία αυτή.

3. Ο **τρίτος πυλώνας** αφορά την ενίσχυση της πειθαρχίας της αγοράς μέσω της δημοσιοποίησης συγκεκριμένων ποιοτικών και ποσοτικών στοιχείων. Η δημοσιοποίηση αυτή αφορά τους κανόνες πληροφόρησης των επενδυτών για κεφαλαιακή επάρκεια και τη διαχείριση κινδύνων των πιστωτικών ιδρυμάτων, με στόχο την αυξημένη διαφάνεια των ισολογισμών και την καλύτερη αξιολόγηση της διαχείρισης της αγοράς.

Οι τρεις αυτοί πυλώνες του νέου Συμφώνου είναι αμοιβαίως αλληλοενισχυόμενοι.

Αναμφίβολα, η αποτελεσματικότητα των κανόνων του πρώτου πυλώνα εξαρτάται καθοριστικά από την ικανότητα των εποπτικών αρχών να ελέγχουν την ορθή εφαρμογή τους μέσω των εξουσιών του 2ου πυλώνα. Επίσης, οι αυξημένες υποχρεώσεις γνωστοποίησης στοιχείων του 3ου πυλώνα διαμορφώνουν τα κατάλληλα κίνητρα για τη βελτίωση των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων που αναπτύσσουν οι τράπεζες.

Τέλος, ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών, όπως είπαμε και παραπάνω, αντιπροσωπεύει την αναλογία μεταξύ των ιδίων κεφαλαίων της τράπεζας και των στοιχείων του ενεργητικού (εντός και εκτός ισολογισμού), τα οποία έχουν αντισταθμιστεί ανάλογα με τον κίνδυνο που έχει αποφασιστεί ότι τους αντιστοιχεί.

Ο ορισμός των ιδίων κεφαλαίων, οι ελάχιστες απαιτήσεις του 8% των ιδίων κεφαλαίων σε σχέση με το σταθμισμένο ενεργητικό και οι διατάξεις αναφορικά με την εποπτική μεταχείριση των κινδύνων αγοράς παραμένουν αμετάβλητες. Η κύρια διαφοροποίηση έγκειται στην μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου περιλαμβανομένης και της εποπτικής αντιμετώπισης των μέσων και τεχνικών μείωσης του εν λόγω κινδύνου, καθώς και στην καθιέρωση επιπρόσθετων κεφαλαιακών απαιτήσεων για τον λειτουργικό κίνδυνο.

4.2.1 Πυλώνας Ι – Απαιτήσεις για ελάχιστο ύψος κεφαλαίων

Αναλυτικότερα, ο πρώτος πυλώνας του νέου Σύμφωνου επιφέρει τις εξής αλλαγές στο ισχύον πλαίσιο:

(α) Τροποποιεί την ισχύουσα **τυποποιημένη μέθοδο** (Standardized approach) για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων. Η νέα τυποποιημένη μέθοδος διατηρεί τη λογική της υφιστάμενης μεθόδου με την απόδοση προκαθορισμένων συντελεστών στάθμισης κινδύνου. Εντούτοις επιτυγχάνει μεγαλύτερη ευαισθησία ως προς τον κίνδυνο, στο μέτρο που οι συντελεστές κινδύνου προσδιορίζονται ανάλογα με τη διαβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας του αντισυμβαλλομένου.

(β) Αναγνωρίζει τη **μέθοδο υπολογισμού βάσει εσωτερικών συστημάτων διαβάθμισης** (Internal Ratings Based approach - IRB), μέθοδος η οποία παρέχει στις

τράπεζες δύο εναλλακτικούς τρόπους υπολογισμού, ανάλογα με το βαθμό εξέλιξης των εσωτερικών τους συστημάτων διαβάθμισης κινδύνου:

- τη Θεμελιώδη μέθοδο (Foundation approach) και
- την Προηγμένη μέθοδο (Advanced approach).

Για τον υπολογισμό των σταθμίσεων των κινδύνων χρειάζεται η εκτίμηση τεσσάρων παραμέτρων:

Η πρώτη παράμετρος σχετίζεται με την πιθανότητα αθέτησης υποχρέωσης του αντισυμβαλλόμενου (PD - Probability of Default) και απεικονίζει την πιστοληπτική του ικανότητα. Μετράει την πιθανότητα αδυναμίας κάλυψης των υποχρεώσεων του πελάτη εντός δεδομένης χρονικής περιόδου.

Η δεύτερη παράμετρος κινδύνου (LDG - Loss Given Default) δίνει μια εκτίμηση της μέσης αναμενόμενης ζημίας, το ποσοστό της χρηματοδότησης το οποίο δεν θα εισπραχθεί, σε περίπτωση που ο πελάτης δεν εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του. Το μέγεθος της LDG εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το είδος των εξασφαλίσεων και των εγγυήσεων που έχουν χρησιμοποιηθεί.

Η τρίτη παράμετρος, η έκθεση του αντισυμβαλλόμενου σε περίπτωση αθέτησης της υποχρέωσής του (EAD - Exposure At Default) δίνει την εκτίμηση του χρηματοδοτικού ανοίγματος.

Το μέγεθος της εναπομένουσας διάρκειας μέχρι τη λήξη των απαιτήσεων (M - Maturity) μετράει το χρονικό διάστημα που απομένει ως τη λήξη του ανοίγματος.

Η ποσοτικοποίηση των παραπάνω παραμέτρων πρέπει να γίνει πλήρως τεκμηριωμένα και να ανανεώνεται τουλάχιστον σε ετήσια βάση. Παράλληλα απαιτείται η προσαρμογή των αποτελεσμάτων (calibration), έτσι ώστε οι εκτιμήσεις να αντικατοπτρίζουν την αναμενόμενη συμπεριφορά τους. Διαφορετικά οι όποιες διαφορές θα πρέπει να αποδειχθεί ότι δεν οφείλονται σε συστηματικούς παράγοντες, αλλά σε τυχαίο θόρυβο.

Στην Εξελιγμένη μέθοδο των Εσωτερικών Συστημάτων Διαβάθμισης οι εκτιμήσεις των PD, LDG, EAD και M παρέχονται από την τράπεζα βάσει των εκτιμήσεων της και των κατάλληλων ιστορικών δεδομένων, ενώ για την εκτίμηση του M υπάρχει δυνατότητα εξαίρεσης για κάποια χρηματοδοτικά ανοίγματα.

Αντίθετα, στη Θεμελιώδη προσέγγιση μόνο η τιμή του PD παρέχεται από το υπάρχον χαρτοφυλάκιο χορηγήσεων, καθώς οι σταθμίσεις των LDG,EAD και M τίθενται από την Επιτροπή.

(γ) Διαμορφώνεται αναλυτικό πλαίσιο για την εποπτική μεταχείριση των **τιτλοποιημένων απαιτήσεων** (πλαίσιο που εξέλιπε εντελώς από το αρχικό Σύμφωνο).

(δ) Οι τράπεζες, που πληρούν προϋποθέσεις, θα μπορούν να χρησιμοποιούν **μεθόδους άμβλυνσης του κινδύνου** για να μειώσουν τις κεφαλαιακές επιβαρύνσεις τους, όπως: τις εξασφαλίσεις, τις εγγυήσεις και τα πιστωτικά παράγωγα, και το συμψηφισμό στοιχείων εντός ισολογισμού.

(ε) Τέλος, εισάγονται για πρώτη φορά **κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι του λειτουργικού κινδύνου**. Στην έννοια του εν λόγω κινδύνου εμπίπτουν οι ζημιές που οφείλονται: στην ανεπάρκεια/ακαταλληλότητα των εσωτερικών διαδικασιών και συστημάτων, σε ανθρώπινο παράγοντα, ή σε εξωτερικά αίτια.

4.2.2 Πυλώνας II – Εποπτικός έλεγχος των συστημάτων υπολογισμού κινδύνων

Ο δεύτερος πυλώνας του Συμφώνου της Βασιλείας στοχεύει να ενθαρρύνει την τήρηση υψηλών προδιαγραφών στη διαφάνεια και παρουσίαση των αναλαμβανόμενων κινδύνων.

Μέσα από το αναθεωρημένο Σύμφωνο δίνεται η δυνατότητα στα τραπεζικά ιδρύματα να αναπτύξουν εσωτερικά συστήματα αξιολόγησης του πιστωτικού κινδύνου σε διάφορα επίπεδα πολυπλοκότητας, ώστε να επιτευχθεί ακριβέστερη στάθμιση κινδύνου με την έγκριση των εποπτικών αρχών.

Όσες τράπεζες εκτιμάται στην αγορά ότι ανήκουν σε υψηλού κινδύνου ιδρύματα ή έχουν ανεπαρκές σύστημα διαχείρισης κινδύνων, θα τους επιβάλλονται κυρώσεις μέσω υψηλότερων περιθωρίων επιτοκίου στο διατραπεζικό δανεισμό και στο εκδιδόμενο χρέος.

Η διαφάνεια των στοιχείων είναι υποχρεωτική και επικεντρώνεται σε συγκεκριμένους τομείς, οι οποίοι αφορούν κυρίως στοιχεία για την κεφαλαιακή επάρκεια και τη σύνθεση των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων, την αναλυτική παρουσίαση των εκθέσεων σε κίνδυνο ανά προϊόν και την διαφάνεια των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων.

Το μέρος αυτό του πλαισίου εισάγει γενικές αρχές τέτοιες, ώστε να διασφαλίζεται η κεφαλαιακή επάρκεια των πιστωτικών ιδρυμάτων πέραν των μηχανισμών του πρώτου πυλώνα. Τα πιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει να διαθέτουν σύστημα εκτίμησης κεφαλαιακής επάρκειας και να καθορίζουν τα κεφάλαια που απαιτούνται για την κάλυψη των κινδύνων που αναλαμβάνουν. Οι εποπτικές αρχές αξιολογούν τους κινδύνους, καθώς και τις διαδικασίες παρακολούθησης και μέτρησης αυτών και δύνανται να απαιτούν πρόσθετες κεφαλαιακές απαιτήσεις, στις περιπτώσεις όπου δεν υπάρχει πλήρης συμμόρφωση με τις διατάξεις του πρώτου πυλώνα ή κάποιοι κίνδυνοι, που δεν αντιμετωπίζονται από τον πρώτο πυλώνα, δεν έχουν καλυφθεί επαρκώς με κεφάλαια από τα πιστωτικά ιδρύματα.

Συγκεκριμένα, ο δεύτερος πυλώνας αρθρώνεται γύρω από τέσσερις βασικές αρχές:

→ Πρόβλεψη διαδικασιών από τα πιστωτικά ιδρύματα για την εσωτερική αξιολόγηση της κεφαλαιακής τους επάρκειας και τη διαμόρφωση στρατηγικής για τη διατήρηση του επιπέδου ιδίων κεφαλαίων.

→ Καθιέρωση της εξουσίας εποπτικού ελέγχου της αρτιότητας των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων των τραπεζών.

→ Δυνατότητα επιβολής από την αρμόδια εποπτική αρχή κεφαλαιακής απαίτησης για κάλυψη έναντι του πιστωτικού κινδύνου καθ' υπέρβαση του ελαχίστου ορίου (8%) σε συγκεκριμένα πιστωτικά ιδρύματα.

→ Καθιέρωση της εξουσίας έγκαιρης παρέμβασης των εποπτικών αρχών σε περίπτωση επιδείνωσης του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας ενός πιστωτικού ιδρύματος.

Η διαδικασία της εποπτικής εξέτασης (Supervisory Review Process) του δεύτερου πυλώνα αποτελεί μία από τις βασικές καινοτομίες του Νέου Συμφώνου. Αντανακλά τη μετατόπιση του ενδιαφέροντος των εποπτικών αρχών από το επίπεδο της μακροπροληπτικής εποπτείας σε εκείνο της μικροπροληπτικής, παρέχοντας τη δυνατότητα προσωποποιημένης εποπτείας των ιδρυμάτων, οι δραστηριότητες των οποίων ενέχουν μεγαλύτερο συστηματικό κίνδυνο.

4.2.3 Πυλώνας III - Δημοσιοποίηση

Ο τρίτος πυλώνας εισάγει διατάξεις αναφορικά με την παρεχόμενη από τα πιστωτικά ιδρύματα προς το εξωτερικό πληροφόρηση για το ύψος των αναλαμβανομένων κινδύνων, τις κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι των κινδύνων αυτών και την ακολουθούμενη στρατηγική, προκειμένου μέσω της διαφάνειας (disclosure) να ενισχυθεί η πειθαρχία της αγοράς. Αφορά, επομένως, την υποχρέωση των τραπεζών να προβαίνουν σε γνωστοποίηση στοιχείων, τόσο ποιοτικού όσο και ποσοτικού χαρακτήρα, με σκοπό την ενίσχυση της επιβαλλόμενης από την αγορά πειθαρχίας προς τους κανόνες ορθής διαχείρισης των κινδύνων. Σκοπός του 3ου πυλώνα είναι να παρέχονται στους συμμετέχοντες στην αγορά οι αναγκαίες πληροφορίες για τους κινδύνους στους οποίους εκτίθενται τα πιστωτικά ιδρύματα και για τις διαδικασίες διαχείρισής τους.

4.3 Επιπρόσθετα μέτρα

Παρότι η Βασιλεία II έχει σαν ορίζοντα εφαρμογή της το 2015 έχουν τεθεί και σε εφαρμογή κάποια επιπρόσθετα μέτρα μετά από συνεννόηση των διοικητών των κεντρικών τραπεζών βασιζόμενη σε συμφωνία 5 σημείων προκειμένου να ενισχυθεί το κανονιστικό πλαίσιο στον τραπεζικό κλάδο:

A) Αύξηση της ποιότητας, της συνέπειας και της διαφάνειας του βασικού δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας (Tier 1). Η δεσπόζουσα μορφή του κεφαλαίου Tier1 πρέπει

να είναι οι κοινές μετοχές και τα συνεχιζόμενα κέρδη. Επιπρόσθετα, τα ελεγκτικά φίλτρα θα εναρμονιστούν σε διεθνές επίπεδο και γενικότερα θα εφαρμοστούν στο επίπεδο των κοινών μετοχών. Γενικά, όλα τα στοιχεία που συνθέτουν την κεφαλαιακή βάση, θα είναι εντελώς φανερά.

Β) Καθιέρωση ενός ποσοστού μόχλευσης ως υποστηρικτικού μέτρου στο θεσμικό πλαίσιο για το ρίσκο, της Βασιλεία II, με την προοπτική υιοθέτησης μιας διαδικασίας με βάση την κατάλληλη αναθεώρηση και τη βαθμονόμηση. Προκειμένου να διασφαλιστεί η συγκρισιμότητα, οι πληροφορίες του ποσοστού μόχλευσης θα εναρμονίζονται διεθνώς, πλήρως προσαρμοσμένες για τις λογιστικές διαφοροποιήσεις.

Γ) Παρουσίαση ενός ελάχιστου παγκόσμιου standard για τη χρηματοδότηση της ρευστότητας, που περιλαμβάνει την αναλογία των αναγκών για κάλυψη της ρευστότητας, έχοντας τη στήριξη μιας μακροπρόθεσμης αναλογίας δομικής ρευστότητας.

Δ) Παρουσίαση ενός θεσμικού πλαισίου για τη θωράκιση του κεφαλαίου πάνω από τις ελάχιστες απαιτήσεις. Το πλαίσιο θα περιλαμβάνει μέτρα συντήρησης του κεφαλαίου. Η Επιτροπή της Βασιλείας θα επαναθεωρήσει μια σειρά κατάλληλων δεικτών, ως έναν τρόπο για το χτίσιμο και τη δημιουργία του πλαισίου θωράκισης του κεφαλαίου. Επιπρόσθετα, η Επιτροπή θα προάγει περισσότερες νέους τρόπους σχηματισμούς προβλέψεων, με βάση τις αναμενόμενες απώλειες.

Ε) Έκδοση συστάσεων για τη μείωση του συστημικού ρίσκου που συνδέεται με την αποφασιστικότητα των διασυννοριακών τραπεζών.

Η Βασιλεία II δίνει μεγάλη έμφαση στη διαφάνεια και τη διάχυση των πληροφοριών, αφού αφιερώνει ολόκληρο τον τρίτο πυλώνα στην πειθαρχία της αγοράς. Η έννοια της πειθαρχίας στην αγορά δεν είναι καινούργια και μπορεί να αναχθεί στο αόρατο χέρι (invisible hand) του Άνταμ Σμιθ. Στη σύγχρονη χρηματοοικονομική θεωρία παίρνει πιο συγκεκριμένη μορφή και νοείται ως το σύνολο των μέτρων που μπορούν να υιοθετήσουν ομαδικά οι παράγοντες της αγοράς για να «τιμωρήσουν» μια τράπεζα σε περίπτωση υπερβολικής ανάληψης κινδύνων. Η «τιμωρία» μπορεί να εκδηλωθεί

ως αποτέλεσμα τιμής (price effect), όπου οι επενδυτές απαιτούν μεγαλύτερη απόδοση για τα ομόλογα της τράπεζας, ως αποτέλεσμα ποσότητας (quantity effect), όπου οι καταθέτες αποσύρουν τα κεφάλαιά τους από την τράπεζα ή ως αποτέλεσμα αξίας (valuation effect), όπου οι παράγοντες της αγοράς οδηγούν σε μείωση την αξία της μετοχής. Για την επιβολή πειθαρχίας οι παράγοντες της αγοράς πρέπει να έχουν τα κατάλληλα κίνητρα, και το ισχυρότερο κίνητρο είναι η πιθανότητα να υποστούν ζημιά και να απολέσουν κάποια από τα κεφάλαιά τους. Σε αυτή την περίπτωση, για να επιβάλλουν πειθαρχία πρέπει να έχουν τις απαραίτητες πληροφορίες για να αξιολογήσουν μια τράπεζα, την ικανότητα να ερμηνεύσουν κατάλληλα τις πληροφορίες καθώς και την ικανότητα να επηρεάσουν τις αποφάσεις των τραπεζών. Η Βασιλεία II εστιάζεται κυρίως στο πρώτο και αγνοεί τα άλλα δύο. Θεωρεί την πληροφορία ως ομοιογενές αγαθό όπου το περισσότερο είναι πάντα καλύτερο από το λιγότερο και επιβάλλει στις τράπεζες και τις εποπτικές αρχές την υποχρέωση δημοσιοποίησης πολλών πληροφοριών. Όμως η πειθαρχία της αγοράς εξαρτάται και από την ικανότητα της αγοράς να αξιολογεί την οικονομική θέση των τραπεζών καθώς και την ικανότητά της να επιβάλει διορθωτικές ενέργειες που αντανακλούν αυτές τις αξιολογήσεις. Το πλαίσιο αγνοεί τις δύο αυτές παραμέτρους. (Καλφάογλου Φαίδων, 2006)

4.4 Κριτική του Συμφώνου Βασιλείας II

Το Σύμφωνο της Βασιλείας II, όσον αφορά τη διοίκηση των πιστωτικών ιδρυμάτων, αν και συμπεριλαμβάνει προτάσεις με θετικές συνέπειες, έχει δεχθεί κριτική. Η Βασιλεία II υπερεκτίμησε τη δυνατότητα τραπεζών να διαχειρισθούν αποτελεσματικά τους κινδύνους. Υποστηρίχθηκε ότι είχε προκυκλική συμπεριφορά λόγω της αύξησης της ευαισθησίας των κεφαλαιακών απαιτήσεων στον κίνδυνο. Παράλληλα, η επαρκής ρευστότητα οδήγησε σε χαλάρωση των πιστωτικών κριτηρίων. Επίσης, η εκτίμηση κινδύνου δεν μπορεί να είναι ακριβής αφού σε περιόδους κρίσεων οι κινδύνου για το τραπεζικό σύστημα είναι ενδογενείς.

Είναι προφανές ότι η ραγδαία αύξηση του μεγέθους και της πολυπλοκότητας της αγοράς πρόσθεσε νέες διαστάσεις στη διαδικασία της χρηματοοικονομικής

αποτελεσματικότητας και σταθερότητας. Μια από τις σημαντικότερες καινοτομίες είναι η τιτλοποίηση απαιτήσεων και η χρήση πιστωτικών παραγώγων. Το νέο πλαίσιο εισάγει για πρώτη φορά ρυθμίσεις για τις τράπεζες που χρησιμοποιούν την τεχνική της τιτλοποίησης για τη μεταφορά του πιστωτικού κινδύνου εκτός των ισολογισμών τους και αναγνωρίζει τα πιστωτικά παράγωγα ως τεχνική μείωσης του κινδύνου. Αυτό αναμένεται να βοηθήσει σε ορθότερο επιμερισμό του κινδύνου μέσα στο τραπεζικό σύστημα. Η μεταφορά όμως του πιστωτικού κινδύνου έχει δημιουργήσει νέους φορείς κινδύνου που σε πολλές περιπτώσεις είναι έξω από το τραπεζικό σύστημα και πέρα από τα όρια εφαρμογής της Βασιλείας II. Οι εταιρείες επενδύσεων υψηλής μόχλευσης (hedge funds) είναι ένα τέτοιο παράδειγμα, οι οποίες έχουν σημαντικές τοποθετήσεις σε πιστωτικά παράγωγα χωρίς να υπόκεινται σε ρυθμιστικούς κανόνες. Ο επιμερισμός του κινδύνου για τους τομείς που βρίσκονται εκτός εποπτικού πλαισίου, και συνεπώς εκτός Βασιλείας II, παραμένει ένα σημείο που είναι δυνατό να αποτελέσει πηγή κινδύνων με αρνητικές επιπτώσεις στην αποτελεσματικότητα και σταθερότητα του συστήματος. (Καλφάογλου Φαίδων,2006)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

ΝΕΟ ΕΠΟΠΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ III

5.1 Εισαγωγή

Το σοκ που προκάλεσε η χρηματοοικονομική κρίση οδήγησε την επιτροπή Βασιλείας σε ένα νέο πλαίσιο ρύθμισης της τραπεζικής αγοράς με στόχο την ενδυνάμωση της απέναντι σε μελλοντικά συμβάντα. Στο ξέσπασμα της κρίσης του 2007 η προβληματική κατάσταση που είχαν περιέλθει τα διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, ήταν εμφανές ότι οφειλόταν κατά κύριο λόγο στην έλλειψη ρευστότητας και την κεφαλαιακή ανεπάρκεια σε σχέση με τους αναληφθέντες κινδύνους των εν λόγω ιδρυμάτων. Ταυτόχρονα, ο διεθνής χρηματοπιστωτικός τομέας παρουσίασε ιδιαίτερα εκτεταμένη μόχλευση, χαρακτηριζόταν από συμπεριφορά που επιτείνει τις διακυμάνσεις του οικονομικού κύκλου και υπήρχαν σημαντικές διασυνδέσεις μεταξύ ιδρυμάτων με συστημική βαρύτητα. Το τότε διεθνές εποπτικό πλαίσιο των τραπεζών παρουσίαζε σημαντικές αδυναμίες και ελλείψεις αφού δεν είχε αποτρεπτικό ρόλο για τα πιο πάνω προβλήματα των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

Το 2009, παράλληλα με την μετεξέλιξη της χρηματοοικονομικής αναταραχής σε κρίση, η Επιτροπή Τραπεζικής Εποπτείας της Βασιλείας εξέδωσε μια σειρά συμπληρωματικών συστάσεων και κανόνων, το σύνολο των οποίων είναι γνωστοί ως Βασιλεία III.

Η Βασιλεία III είναι μια ολοκληρωμένη δέσμη μέτρων με σκοπό να βελτιώσει την ικανότητα του τραπεζικού τομέα να απορροφά τους κραδασμούς που προκύπτουν από την χρηματοπιστωτική κρίση, τη διαχείριση των κινδύνων της διακυβέρνησης και την ενίσχυση της διαφάνειας των τραπεζών. (International regulatory framework for banks -Basel III at www.bis.com)

5.2 Σύμφωνο Βασιλείας III

Οι μεταβολές που προωθεί η Βασιλεία III θα βοηθήσουν στη σταθεροποίηση του συστήματος και τα νέα εποπτικά μέτρα θα έχουν θετική επιρροή στη μείωση της αβεβαιότητας του σύνολο των ευρωπαϊκών τραπεζών.

Τον Δεκέμβριο του 2010, η Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία δημοσίευσε τις τελικές προτάσεις για την τροποποίηση του πλαισίου προληπτικής εποπτείας των τραπεζών ευρύτερα γνωστού ως «Βασιλεία III». Οι εν λόγω προτάσεις εντάσσονται στις διεθνείς πρωτοβουλίες ενδυνάμωσης της εποπτείας του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος υπό την αιγίδα του Συμβουλίου Χρηματοπιστωτικής σταθερότητας (Financial Stability Board) και των αρχηγών των κρατών του G20. Το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο προληπτικής εποπτείας αποσκοπεί στη βελτίωση της ικανότητας του τραπεζικού κλάδου στην απορρόφηση κραδασμών που ενδέχεται να δημιουργηθούν από δυσμενείς χρηματοοικονομικές ή/και οικονομικές συνθήκες, καθώς και στην ενίσχυση της λειτουργίας διαχείρισης κινδύνων, των δομών εταιρικής διακυβέρνησης, της διαφάνειας και των δημοσιοποιήσεων των τραπεζών. Το νέο εποπτικό πλαίσιο «Βασιλεία III», το οποίο αναμένεται να εφαρμοστεί σταδιακά από το 2013 έως το 2019, εστιάζει κυρίως σε θέματα: (Χαραλαμπίδης Μ.)

- εισαγωγής αναλυτικών δεικτών επάρκειας ρευστότητας με τη μορφή ελάχιστων ορίων, καθώς και επιπρόσθετων στοιχείων παρακολούθησης του κινδύνου ρευστότητας,
- αυστηρότερου ορισμού και κανόνων διαφάνειας των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων με ιδιαίτερη έμφαση σε υψηλότερης ποιότητας μορφών κεφαλαίου (π.χ. μετοχικό κεφάλαιο και αποθεματικά) που θα επιτρέπουν στις τράπεζες να απορροφούν ενδεχόμενες ζημιές σε συνεχή βάση,
- εισαγωγής του δείκτη μόχλευσης (Leverage Ratio) ως επιπρόσθετου δείκτη ελέγχου της επικινδυνότητας των τραπεζών,

- εισαγωγής μέτρων για την προώθηση ενός πλαισίου κεφαλαιακής επάρκειας που θα εξομαλύνει τις μεταβολές του οικονομικού κύκλου (αντι-κυκλικό), όπου οι τράπεζες θα διατηρούν αυξημένα κεφαλαιακά αποθέματα κατά τους ανοδικούς οικονομικούς κύκλους, τα οποία θα είναι διαθέσιμα για την απορρόφηση ενδεχόμενων αυξημένων ζημιών κατά τη διάρκεια οικονομικών υφέσεων ή κρίσεων,
- αυστηρότερου πλαισίου υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου αντισυμβαλλομένου σε συναλλαγές εξω-χρηματοστηριακών παραγώγων και συμφωνιών επαναγοράς.

Οι **συμπληρωματικοί κανόνες** που **απαρτίζουν** το **σύμφωνο της Βασιλείας III** καλύπτουν τους πιο κάτω τομείς:

❖ **Κεφαλαιακές απαιτήσεις χαρτοφυλακίου συναλλαγών**

Το νέο σύμφωνο επιτυγχάνει μια ακριβής αποτύπωση των κινδύνων που απορρέουν από τις εμπορικές δραστηριότητες των τραπεζών με την αύξηση των κεφαλαιακών απαιτήσεων του χαρτοφυλακίου συναλλαγών κατά τρεις με τέσσερις φορές κατά μέσο όρο σε σχέση με αυτές που προβλέπονταν από το προηγούμενο πλαίσιο.

Νέες κεφαλαιακές προτάσεις ελαχίστων κεφαλαιακών απαιτήσεων:

	Δείκτης Μετοχικού Κεφαλαίου	Δείκτης Βασικών Κεφαλαίων (Tier I ratio)	Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας
Ελάχιστο όριο	4,5%	6%	8%
Περιθώριο Διατήρησης	2,5%		
Ελάχιστο όριο και περιθώριο διατήρησης	7%	8,5%	10,5%
Αντικυκλικό περιθώριο	0-2,5%		

❖ Ρευστότητα

Η αύξηση της αβεβαιότητας και η δυσλειτουργία της αγοράς χρήματος σε συνάρτηση με την υποεκτίμηση των αναληφθέντων κινδύνων από ιδρύματα που είχαν σαν τομέα δραστηριότητας τις συγκεκριμένες αγορές ήταν λόγοι που οδήγησαν τράπεζες ακόμη και σε κατάρρευση, λόγω της μειωμένης ή ακόμα και μηδαμινής πρόσβασης τους στις αγορές χρήματος για άντληση ρευστότητας. Η Northern Rock ήταν μια χαρακτηριστική περίπτωση, καθότι η τράπεζα είχε ισχυρή κεφαλαιακή βάση, αναγκάστηκε αφού οι αγορές στις οποίες στηριζόταν για την κάλυψη της ρευστότητας να είχαν κλείσει τις στροφίγγες της, να στραφεί στο κράτος.

Το αναθεωρημένο πλαίσιο περί ρευστότητας εντάσσει δύο δείκτες για την αξιολόγηση της ρευστότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων: 1) το δείκτη κάλυψης ρευστότητας και 2) το δείκτη σταθερής καθαρής χρηματοδότησης. Ο πρώτος δείκτης προβλέπει ότι οι τράπεζες για να μπορούν να επιβιώσουν

υπό άσχημες συνθήκες χρηματοδότησης θα πρέπει να κατέχουν ανά πάσα στιγμή επαρκή αποθέματα ρευστών ή ακόμα και εύκολα ρευστοποιήσιμα περιουσιακά στοιχεία. Ο δεύτερος διασφαλίζει ισόρροπη δομή χρηματοδότησης με έμφαση στις σταθερές πηγές αυτής. (www.bis.org)

❖ Ίδια Κεφάλαια

Αποτελούνται από διάφορα χρηματοοικονομικά μέσα και έχουν τη δυνατότητα να απορροφούν ζημιές. Τα ίδια κεφάλαια των πιστωτικών ιδρυμάτων πρέπει να είναι επαρκή και σε ποσότητα αλλά και σε ποιότητα. Το νέο, λοιπόν, πλαίσιο καλύπτει και τις δύο ανάγκες αφού έχει αυστηρά κριτήρια για τα χρηματοοικονομικά μέσα που θα περιλαμβάνονται στα ίδια κεφάλαια και αυξάνει τις απαιτήσεις ιδίων κεφαλαίων ως προς το Σταθμισμένο κατά Κίνδυνο Ενεργητικό με σκοπό την απορρόφηση ζημιών. Καθορίζεται ότι κατά την λειτουργία αλλά και σε περίπτωση παύσης ενός τραπεζικού ιδρύματος τα κεφάλαια που αποτελούν περιουσία των μετόχων και απορροφούν πλήρως της ζημιές δεν θα πρέπει να αποτελούν ποσοστό λιγότερο από το 4,5% του Σταθμισμένου κατά Κίνδυνο Ενεργητικού(Σ.Κ.Ε).

Σημαντική από σημειολογικής απόψεως είναι και η μετονομασία των βασικών κυρίων κεφαλαίων από «Core Tier 1» σε «Common Equity Tier» που θα μπορούσε να αποδοθεί ως «Περιουσιακά Στοιχεία Κοινών Μετόχων». Επιπλέον, η Βασιλεία III προβλέπει την τήρηση ενός «περιθωρίου διατήρησης κεφαλαίων», που ανέρχεται σε 2,5% επί του Σ.Κ.Ε. και αποτελείται εξολοκλήρου από περιουσιακά στοιχεία των μετόχων. Το περιθώριο αυτό θα χρησιμοποιείται για την απορρόφηση ζημιών σε περιόδους οικονομικής δυσπραγίας, η δε μείωσή του θα οδηγεί σε αναλογικά αυξανόμενους περιορισμούς στη διανομή μερίσματος, «μπόνους» στο προσωπικό. Συμπληρωματικά προς το «περιθώριο διατήρησης κεφαλαίων» θα λειτουργεί το «αντικυκλικό περιθώριο», το οποίο θα αυξομειώνεται εντός της κλίμακας 0 - 2,5% επί του Σ.Κ.Ε., ανάλογα με τις οικονομικές συνθήκες. Σκοπός του περιθωρίου αυτού είναι να αντιμετωπισθεί η υπερκυκλική συμπεριφορά των τραπεζών, ήτοι η «βίαη» απομόχλευση (deleveraging) σε

περιόδους ύφεσης μετά από ανεξέλεγκτη πιστωτική επέκταση σε περιόδους οικονομικής ανάπτυξης. Τα συνολικά εποπτικά ίδια κεφάλαια θα πρέπει να ανέρχονται σε 10,5% του Σ.Κ.Ε. περιλαμβανομένου του περιθωρίου διατήρησης, εξαιρουμένου του αντικυκλικού περιθωρίου. (Ζάκκα Βασιλική,2010)

❖ Μόχλευση

Η διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση δημιούργησε ισχυρή αλληλεπίδραση μεταξύ του πραγματικού κα χρηματοπιστωτικού τομέα της οικονομίας, φαινόμενο που ονομάζεται «προκυκλικότητα», εντείνοντας τις διακυμάνσεις των οικονομικών τίτλων. Οι τράπεζες ήρθαν αντιμέτωπες με σοβαρές ζημιές λόγω της μη αναπλήρωσης των κεφαλαίων τους και αναγκάστηκαν να μειώσουν την έκταση χορήγησης πιστώσεων και δανείων, γεγονός που είχε δυσμενείς συνέπειες στον πραγματικό τομέα της οικονομίας.

Για την αντιμετώπιση την προκυκλικότητας των τραπεζών εισάγεται η τήρηση του ορίου του Δείκτη Μόχλευσης, που θα είναι 3%. Θα κατοχυρώνει ότι τα πιστωτικά ιδρύματα δεν θα αυξάνουν το δανεισμό τους ανεξέλεγκτα και παράλληλα, θα μειώνει την επιλεκτική χρήση κανονιστικών ρυθμίσεων και θα δείχνει τη σωστή απεικόνιση του κινδύνου.

5.3 Κριτική της Βασιλείας III

Στόχος της Βασιλείας III είναι η ενίσχυση της ομοιόμορφης εφαρμογής των εποπτικών κανόνων στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Ένα νέο εποπτικό πλαίσιο επηρεάζει, βεβαίως, τη λειτουργία τραπεζών και τελικά την πραγματική οικονομία. Η κριτική ενάντια σε ένα πιο αυστηρό εποπτικό πλαίσιο συνοψίζεται στην άποψη ότι αν αυξηθούν οι απαιτήσεις θα αυξηθεί το κόστος χρήματος και η χρηματοδότηση της πραγματικής οικονομίας από τις τράπεζες θα μειωθεί, με αποτέλεσμα να επιβραδυνθεί η ανάπτυξη και να μειωθεί το προϊόν της οικονομίας. Κατά την αξιολόγηση των συνεπειών του νέου πλαισίου στην πραγματική οικονομία, όμως, θα πρέπει να συνεκτιμάται το όφελος από τη μείωση

της πιθανότητας επέλευσης νέας κρίσης στο χρηματοπιστωτικό τομέα, αλλά και της έντασης μιας τέτοιας κρίσης εάν αυτή επέλθει. (Ζάκκα Βασιλική,2010)

Αργά, αλλά σταθερά, ο ευρωπαϊκός τραπεζικός τομέας βαδίζει στο δρόμο της εξυγίανσης, καθώς οι μεσαίου μεγέθους τράπεζες στρέφονται πλέον στην εγχώρια αγορά. Η αλλαγή αυτή πυροδοτείται από τις αυστηρότερες απαιτήσεις κεφαλαιακής βάσης και ρευστότητας που προβλέπονται στη Βασιλεία III, παράλληλα με αλλαγές στους κανόνες εταιρικής διακυβέρνησης και ορίων στην παροχή έξτρα αμοιβών (μπόνους). Οι ευρωπαϊκές τράπεζες βρίσκονται ήδη σε διαδικασία πώλησης περιουσιακών στοιχείων στην προσπάθειά τους να συμμορφωθούν με τις προδιαγραφές κεφαλαιακής επάρκειας που προβλέπονται στη Βασιλεία III, ειδικότερα δε εντός ενός περιβάλλοντος μειωμένων εσόδων λόγω της κρίσης που πλήττει την Ευρωζώνη. (Bloomberg, 20/02/2013)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΥΜΦΩΝΟΥ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΣΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

6.1 Εισαγωγή

Η εφαρμογή του Συμφώνου της Επιτροπής της Βασιλείας έχει ως στόχο την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της τραπεζικής εποπτείας. Οι κανόνες για την επιβολή κεφαλαιακών απαιτήσεων στις τράπεζες στοχεύουν στην ενίσχυση της ικανότητας απορρόφησης ζημιών, σε περίπτωση που επέλθουν μη προβλέψιμοι κίνδυνοι, στους οποίους εκτίθενται οι τράπεζες κατά την άσκηση των λειτουργικών και χρηματοοικονομικών δραστηριοτήτων τους. Με την εποπτεία της Βασιλείας διασφαλίζεται η λειτουργική ικανότητα του πιστωτικού συστήματος, η σταθερότητα και η αποτελεσματικότητά του. Η κύρια προϋπόθεση για τη συνετή διεξαγωγή τραπεζικών εργασιών είναι η πλήρης κατανόηση του τρόπου επιμέτρησης και αποτίμησης των διαφόρων τραπεζικών κινδύνων. Όπως όλα τα τραπεζικά ιδρύματα διεθνώς, μία από τις προκλήσεις που έχει να αντιμετωπίσει το κυπριακό τραπεζικό σύστημα είναι η υιοθέτηση του Δεύτερου Συμφώνου της Επιτροπής της Βασιλείας.

Με την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2004, απελευθερώθηκε το τραπεζικό σύστημα, μειώθηκαν τα επιτόκια και καταργήθηκαν οι περιορισμοί στη διακίνηση κεφαλαίων και συναλλάγματος. Αυτό οδήγησε στην πλήρη εναρμόνιση του εποπτικού και ρυθμιστικού πλαισίου του τραπεζικού τομέα της Κύπρου ακολουθώντας τις σχετικές οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τις αρχές της Επιτροπής Τραπεζικής Εποπτείας της Βασιλείας, που εφαρμόστηκε το 2007.

6.2 Πώς υιοθέτησαν οι κυπριακές τράπεζες την Βασιλεία II

Η ανάληψη κινδύνου αποτελεί ένα εκ των ων ουκ άνευ για ένα τραπεζικό ίδρυμα παράγοντα για να μπορεί να προσφέρει τις υπηρεσίες και τα προϊόντα του στους πελάτες του. Οι τραπεζικοί οργανισμοί λοιπόν σε μια προσπάθεια αντιμετώπισης και διαχείρισης του κινδύνου αγοράς και του λειτουργικού και πιστωτικού κινδύνου προχώρησαν στην υιοθέτηση διαφόρων τεχνολογικών εφαρμογών αλλά και

εργαλείων προσπαθώντας να μειώσουν την έκθεση του οργανισμού στους ανωτέρω κινδύνους.

Η διαχείριση των χρηματοοικονομικών κινδύνων αποτελεί σημείο κομβικής σημασίας καθώς οι συνθήκες και οι κίνδυνοι είναι ευμετάβλητοι και εξελικτικοί.

Παρακάτω θα δούμε πώς η Τράπεζα Κύπρου, η Ελληνική Τράπεζα και τα Συνεργατικά Ταμειυτήρια αντιμετωπίζουν τον πιστωτικό κίνδυνο, τον κίνδυνο αγοράς και τον λειτουργικό κίνδυνο. Οι πληροφορίες αντλήθηκαν από τις ετήσιες εκθέσεις των πιο πάνω τραπεζικών ιδρυμάτων στις οποίες δημοσιεύονται τα στοιχεία διαχείρισης κινδύνων.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΥΠΡΟΥ

Οι κύριοι κίνδυνοι, που εκτίθεται το Συγκρότημα της Τράπεζας Κύπρου στα πλαίσια των συνήθων δραστηριοτήτων του, με βάση τις οδηγίες της Βασιλείας είναι ο πιστωτικός κίνδυνος, ο λειτουργικός κίνδυνος και ο κίνδυνος αγοράς.

Πιστωτικός κίνδυνος

Ο πιστωτικός κίνδυνος είναι ο κίνδυνος που απορρέει από την πιθανή αδυναμία ενός ή περισσότερων πιστούχων να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους έναντι του Συγκροτήματος. Οι αρχές χρηματοδότησης καθορίζονται από την Υπηρεσία Πιστωτικού Κινδύνου του Συγκροτήματος, η οποία εφαρμόζει την πιστωτική πολιτική σε κάθε τομέα – ιδιωτών, μικρομεσαίων και μεγάλων επιχειρήσεων – με βάση εγκριτικά κλιμάκια. Ταυτόχρονα παρακολουθεί την εξέλιξη του χαρτοφυλακίου του με σκοπό τον εντοπισμό προβληματικών πελατών. Τα εργαλεία αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας των πελατών του Συγκροτήματος είναι το credit rating και το credit scoring.

Παράλληλα, σύμφωνα με τους περιορισμούς στη συγκέντρωση πιστωτικού κινδύνου από τον περί Τραπεζικών Εργασιών Νόμο της Κύπρου, οι τράπεζες δεν δικαιούνται να δανείσουν περισσότερο από το 25% των ιδίων κεφαλαίων τους.

Το σύστημα αξιολόγησης του Συγκροτήματος για την πιστοληπτική ικανότητα των πελατών διαχωρίζει τους πελάτες σε τρεις κατηγορίες:

- Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες που δεν ήταν σε καθυστέρηση ή σε υπέρβαση των ορίων τους κατά τη διάρκεια των τελευταίων δώδεκα μηνών, κατατάσσονται στην Κατηγορία 1.

- Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες που ήταν σε καθυστέρηση ή σε υπέρβαση των ορίων τους μέχρι και 30 συνεχόμενες μέρες κατά τη διάρκεια των πρώτων έξι μηνών του έτους, ή μέχρι και 15 συνεχόμενες μέρες κατά τη διάρκεια των τελευταίων έξι μηνών του έτους, κατατάσσονται στην Κατηγορία 2.

- Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες που ήταν σε καθυστέρηση ή υπέρβαση των ορίων τους για περισσότερο από 30 συνεχόμενες μέρες κατά τη διάρκεια των πρώτων έξι μηνών του έτους ή για περισσότερο από 15 συνεχόμενες μέρες κατά τη διάρκεια των τελευταίων έξι μηνών του έτους, κατατάσσονται στην Κατηγορία 3.

Κίνδυνος αγοράς

Ο κίνδυνος αγοράς είναι ο κίνδυνος που προκύπτει από τυχόν αρνητικές μεταβολές στις τιμές αγοράς από αλλαγές στα επιτόκια, στις τιμές συναλλάγματος και στις τιμές αξιών. Η Υπηρεσία Διαχείρισης Κινδύνων Αγοράς του Συγκροτήματος αναλύει και παρακολουθεί τις διαφορές πολιτικές και διαδικασίες που αφορούν τον κίνδυνο αγοράς.

Ο κίνδυνος επιτοκίων είναι η διακύμανση της αξίας ή των μελλοντικών ταμειακών ροών ενός χρηματοοικονομικού μέσου εξαιτίας μεταβολών στα επιτόκια της αγοράς. Το Συγκρότημα της Τράπεζας Κύπρου για την μέτρηση του κινδύνου επιτοκίων χρησιμοποιεί τη μέθοδο ανάλυσης ευαισθησίας του ανοίγματος (Sensitivity Gap Analysis) και η μέθοδος μέγιστης ζημιάς.

Η μέθοδος ανάλυσης ευαισθησίας του ανοίγματος υπολογίζει τη διαφορά των περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων των οποίων τα επιτόκια προσαρμόζονται σε κάθε χρονική ζώνη και ξεχωριστά για κάθε νόμισμα. Ταυτόχρονα, υπολογίζεται η επίδραση της ετήσιας μεταβολής στα καθαρά έσοδα από τόκος του ομίλου. Παράλληλα, για κάθε μονάδα του Συγκροτήματος καθορίστηκαν όρια μέγιστης ζημιάς από μεταβολές των επιτοκίων για κάθε νόμισμα.

Ο *συναλλαγματικός κίνδυνος* είναι η διακύμανση της αξίας ή των μελλοντικών ταμειακών ροών ενός χρηματοοικονομικού μέσου εξαιτίας μεταβολών στις ισοτιμίες ξένου συναλλάγματος. Για την διαχείριση του κινδύνου αυτού το Συγκρότημα έχει εγκρίνει όρια ανοικτής συναλλαγματικής θέσης για κάθε νόμισμα.

Ο *κίνδυνος τιμών* προκύπτει από δυσμενείς μεταβολές στις τιμές των επενδύσεων σε μετοχές που κατέχει το Συγκρότημα. Για τη διαχείριση του κινδύνου αυτού έχουν τεθεί μέγιστα όρια όσον αφορά τα ποσά που μπορούν να επενδυθούν σε μετοχές στο χαρτοφυλάκιο εμπορίας καθώς και άλλοι περιορισμοί, όπως μέγιστο ποσοστό επένδυσης σε συγκεκριμένο εκδότη, τομέα κ.α.

Λειτουργικός Κίνδυνος

Ο λειτουργικός κίνδυνος παρουσιάζεται σε όλους τους οργανισμούς και προκύπτει από απάτες, μη εξουσιοδοτημένες συναλλαγές, λάθη, παραλήψεις μειωμένη παραγωγικότητα, προβλήματα στα συστήματα ή εξωτερικούς παράγοντες.

Ο λειτουργικός κίνδυνος όπως είναι αντιληπτό εξαρτάται από τη χρηστή διοίκηση και πρώτιστος στόχος είναι η πρόληψη του λειτουργικού κινδύνου, παρά στην επάρκεια των κεφαλαίων για αντιμετώπιση των λειτουργικών ζημιών. Δεύτερος στόχος είναι η αξιολόγηση και επιμέτρηση του.

Οι προτεραιότητες για την διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου είναι:

A) η ανάπτυξη της επίγνωσης για τον λειτουργικό κίνδυνο και της κατάλληλης κουλτούρας για τη σωστή διαχείριση του

Β) παροχή ορθής και επαρκής πληροφόρησης για να παίρνονται οι σωστές αποφάσεις από τον όμιλο

Γ) μείωση των λειτουργικών ζημιών

Η Τράπεζα Κύπρου για να μπορέσει να αντιμετωπίσει τους λειτουργικούς κινδύνους έχει δημιουργήσει τρεις γραμμές άμυνας. Η πρώτη γραμμή αποτελείται από τη διεύθυνση και το προσωπικό, η δεύτερη περιλαμβάνει τις υπηρεσίες διαχείρισης κινδύνων που είναι αρμόδιες για την ανάπτυξη της πολιτικής και της εποπτείας για τη διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου. Η τρίτη γραμμή εντοπίζεται και εκτελείται από τον Εσωτερικό έλεγχο και την επιτροπή ελέγχου του Δ.Σ.

Τα εργαλεία και οι μεθοδολογίες που χρησιμοποιεί το συγκρότημα αφορούν το σύστημα καταγραφής ζημιών. Με αυτές τις πληροφορίες το Συγκρότημα προσπαθεί να εντοπίσει και να αναλύσει τις πληροφορίες ούτως ώστε να γίνει έγκαιρη αντιμετώπιση των αιτιών να ληφθούν τα απαραίτητα διορθωτικά μέτρα άλλα και επίσης να γίνει η όποια στατιστική ανάλυση.

Σημαντική παράμετρος είναι οι μέθοδοι αυτοξιολόγησης για αναγνώριση σημαντικών παραγόντων του λειτουργικού κινδύνου και δείκτες παρακολούθησης για παρακολούθηση διαχρονικών τάσεων σε σημαντικούς κινδύνους. Η συνεχής εκπαίδευση και ενημέρωση του προσωπικού αποτελεί επίσης ένα σημαντικό σημείο για την αντιμετώπιση του λειτουργικού κινδύνου ενώ το τμήμα εσωτερικού ελέγχου και συμμόρφωσης μέσω ανεξάρτητων ελέγχων με τακτικές αναφορές προς το Δ.Σ διασφαλίζει ότι οι λειτουργικές πολιτικές και διαδικασίες εφαρμόζονται αποτελεσματικά.

Η Τράπεζα Κύπρου εφαρμόζει την τυποποιημένη μέθοδο και υπολογισμό των κεφαλαιουχικών απαιτήσεων έναντι του λειτουργικού κινδύνου του Βασικού Δείκτη.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Πιστωτικός κίνδυνος

Είναι ο κίνδυνος να υποστεί ο Όμιλος ζημιές εξαιτίας της αθέτησης των συμβατικών υποχρεώσεων των πελατών ή και άλλων αντισυμβαλλομένων. Ο κίνδυνος αυτός προκύπτει από τις δανειοδοτήσεις, τις εμπορικές συναλλαγές και τη διαχείριση διαθεσίμων. Επίσης μπορεί να δημιουργηθεί με την υποβάθμιση των πιστοληπτικών διαβαθμίσεων των εκδοτών των ομολογιακών δανείων που έχουν ως αποτέλεσμα τη μείωση της αξίας των περιουσιακών στοιχείων του Ομίλου.

Για σκοπούς σωστής διαχείρισης του πιστωτικού κινδύνου δίνεται μεγάλη έμφαση στην αξιολόγηση της ποιότητας και της απόδοσης των πιστωτικών χαρτοφυλακίων τόσο στον τομέα ιδιωτών όσο και στους τομείς μικρομεσαίων και μεγάλων επιχειρήσεων για την έγκαιρη αντιμετώπιση των πιστωτικών κινδύνων που ελλοχεύουν. Έτσι χρησιμοποιούνται αναπτυγμένα συστήματα αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας των πελατών και επιμέτρησης του πιστωτικού κινδύνου (credit scoring) που καλύπτει τις πιστωτικές κάρτες και τα δανειακά προϊόντα. Για τις επιχειρήσεις εφαρμόζεται υπόδειγμα αξιολόγησης που κατατάσσει τις εταιρείες σε βαθμίδες πιστοληπτικής διαβάθμισης λαμβάνοντας υπόψη τόσο τα οικονομικά δεδομένα κάθε επιχείρησης όσο και διάφορα ποιοτικά κριτήρια που έχουν σχέση με την ίδια την επιχείρηση αλλά και την αγορά στην οποία δραστηριοποιείται.

Ο Όμιλος είναι σε συμμόρφωση με τη Βασιλεία II από τον Ιανουάριο του 2007 η οποία καθορίζει τρεις μεθόδους για τον υπολογισμό του ύψους των σταθμισμένων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων για τον πιστωτικό κίνδυνο: την Τυποποιημένη Μέθοδο, την Απλή και την Αναβαθμισμένη Μέθοδο των Εσωτερικών Διαβαθμίσεων.

Για τον Όμιλο της Ελληνικής Τράπεζας έχει υιοθετηθεί η τυποποιημένος μέθοδος για τον υπολογισμό του ελάχιστου κεφαλαίου έναντι του πιστωτικού κινδύνου. Γίνεται χρήση της πιστοληπτικής αξιολόγησης των Moody's για όλες τις κλάσεις ανοιγμάτων.

Όσο αφορά την αναγνώριση εξασφαλίσεων ο Όμιλος χρησιμοποιεί την Αναλυτική Μέθοδο καθότι επιτρέπει την πιο δίκαιο αναγνώριση και τον καλύτερο υπολογισμό των εξασφαλίσεων.

Σε περιπτώσεις όπου ο αντισυμβαλλόμενος δεν μπορεί να ανταποκριθεί στις δανειακές του υποχρεώσεις ελλοχεύει ο κίνδυνος απομείωσης αξίας που αφορά χορηγήσεις οι οποίες είναι στην υπηρεσία Ανάκτησης χρεών, και χορηγήσεις για τις οποίες έχει γίνει κεφαλαιουχική πρόβλεψη ή οι τόκοι είναι σε αναστολή.

Απομειωμένες χορηγήσεις και επενδύσεις.

Είναι οι περιπτώσεις όπου ο Όμιλος θεωρεί ότι είναι πιθανή η μη είσπραξη του συνολικού ποσού του κεφαλαίου και των οφειλόμενων τόκων με βάση του συμβατικού όρους του δανείου ή της σχετικής συμφωνίας.

Διακρίνονται σε κατηγορίες όπως χορηγήσεις σε πελάτες, επενδύσεις που ταξινομήθηκαν ως διακρατούμενες μέχρι τη λήξη και ως δάνεια και απαιτήσεις και τέλος σε επενδύσεις διαθέσιμες προς πώληση.

Κίνδυνος αγοράς

Επιφορτισμένη με τον κίνδυνο αγοράς είναι η Υπηρεσία Διαχείρισης Κινδύνων Αγοράς και Ρευστότητας Ομίλου (ΥΔΚΑΡ), μέσα στα πλαίσια της πολιτικής και ορίων που έχουν καθοριστεί από την επιτροπή Διαχείρισης Ενεργητικού και Παθητικού (ALCO) του Ομίλου.

Η προσέγγιση του Ομίλου στη διαχείριση του κινδύνου αγοράς είναι ότι όλοι οι κίνδυνοι που σχετίζονται με τον κίνδυνο αγοράς (επιτοκιακός, συναλλαγματικός και χρηματιστηριακός κίνδυνος), συγκεντρώνονται κατά το μέγιστο δυνατό βαθμό από όλες τις επιχειρηματικές δραστηριότητες του Ομίλου στην Υπηρεσία Διαχείρισης Διαθεσίμων (ΥΔΔ) Ομίλου προς διαχείριση.

Η ΥΔΔ Ομίλου, μέσω πλαισίου δραστηριοτήτων και ορίων που εγκρίνονται από την επιτροπή ALCO, διαχειρίζεται αυτούς τους κινδύνους.

Η Διεύθυνση Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου (ΔΔΚΟ), έχει την ευθύνη ανάπτυξης πολιτικών και διαδικασιών για τη διαχείριση των κινδύνων και για την καθημερινή παρακολούθηση της εφαρμογής τους. Αυτές οι πολιτικές και διαδικασίες επανεξετάζονται σε τακτά χρονικά διαστήματα και εγκρίνονται από την ALCO.

Επιπρόσθετα, με στόχο την αντιστάθμιση ή και μείωση των κινδύνων, εφαρμόζονται ποσοτικοί και ποιοτικοί περιορισμοί στις διάφορες κατηγορίες κινδύνων ή και στις διάφορες δραστηριότητες (ομόλογα, παράγωγα κλπ.) ή και στα διάφορα χαρτοφυλάκια.

Επιμέρους μονάδες της Διεύθυνσης Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου έχουν την ευθύνη της συνεχούς παρακολούθησης της εφαρμογής των ορίων και της διαρκούς αποτελεσματικότητας των αντισταθμίσεων και μέσων μείωσης του κινδύνου.

Η διαχείριση του συναλλαγματικού κινδύνου γίνεται με τη μεθοδολογία VAR καθώς με αυτό τον τρόπο η Τράπεζα υπολογίζει τη μέγιστη ζημιά που μπορεί να προκύψει ως αποτέλεσμα αλλαγών στις συνθήκες αγοράς εμπιστοσύνης 99% και για περίοδο μιας ημέρας, χρησιμοποιώντας τα ιστορικά στοιχεία για συναλλαγματικές ισοτιμίες του τελευταίου έτους. Αναφορικά με τον κίνδυνο αγοράς στο χαρτοφυλάκιο συναλλαγών η Ελληνική Τράπεζα έχει υιοθετήσει την Τυποποιημένη μέθοδο όπου ο υπολογισμός του απαιτούμενου κεφαλαίου βασίζεται πάνω σε προκαθορισμένα μοντέλα ανά κατηγορία κινδύνου.

Λειτουργικός Κίνδυνος

Ο λειτουργικός Κίνδυνος έχει τις τρεις γραμμές άμυνας. Διεύθυνση-προσωπικό, Υπηρεσίες διαχείρισης Κινδύνων και τέλος το Δ.Σ.

Για την αντιμετώπιση του λειτουργικού κινδύνου χρειάζονται, εκθέσεις εσωτερικού ελέγχου, εκθέσεις εξωτερικού ελέγχου, πρόγραμμα αναγνώρισης και αυτοαξιολόγησης κινδύνων και ελέγχων, βασικούς δείκτες κινδύνων, μητρώο καταγραφής παρακολούθησης κινδύνων και προσωπικές συνεντεύξεις.

Η αρμόδια υπηρεσία χρησιμοποιώντας τις πληροφορίες και το Σύστημα Καταγραφής Λειτουργικών κινδύνων ORDS(operational Risk Data System) δημιουργεί εκθέσεις για ζητήματα που άπτονται του λειτουργικού κινδύνου.

Η Τράπεζα εφαρμόζει τη Μέθοδο του Βασικού Δείκτη ως βάση υπολογισμού του απαιτούμενου κεφαλαίου για σκοπούς πύλωνα I της Βασιλείας II, ενώ προετοιμάζεται για την εφαρμογή της τυποποιημένης μεθόδου.

Η ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Η Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα αποτελεί τον τραπεζίτη των Συνεργατικών Πιστωτικών Ιδρυμάτων καθώς και των εγγεγραμμένων συνεργατικών εταιρειών εκτός του πιστωτικού τομέα. Από το 2008 λειτουργεί ως Κεντρικός Φορέας με τον οποίο κατά την 31 Δεκεμβρίου 2011 ήταν συνδεδεμένα 100 Συνεργατικά Πιστωτικά Ιδρύματα (ΣΠΙ). Από τις 30/06/2013 και βάση του μνημονίου που έχει υπογραφεί με την Τρόικα ο Συνεργατισμός θα υπάγεται πλέον υπό την ομπρέλα της Κεντρικής Τράπεζας για σκοπούς ελέγχου και εποπτείας.

Πιστωτικός Κίνδυνος

Ο πιστωτικός κίνδυνος είναι ο κίνδυνος οικονομικής ζημιάς που απορρέει από την αδυναμία αποπληρωμής των δανείων και τη μη τήρηση από τους πελάτες των συμβατικών υποχρεώσεων τους.

Η Επιτροπεία της Συνεργατικής Κεντρικής Τράπεζας (ΣΚΤ) έχει την ευθύνη για την διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου της ΣΚΤ ενώ η επιτροπεία του κάθε Συνεργατικού Πιστωτικού Ιδρύματος (ΣΠΙ) έχει την ευθύνη για τη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου έκαστος ΣΠΙ.

Η διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου σε επίπεδο ΣΚΤ γίνεται με την έκδοση οδηγιών προς τα ΣΠΙ καθώς και την παρακολούθηση της εφαρμογής των οδηγιών αυτών.

Για την διαχείριση του κινδύνου αντισυμβαλλόμενου που προκύπτει από τοποθετήσεις σε ομόλογα χρησιμοποιείται η δομή ορίων που καθορίζει η επιτροπή ALCO στηριζόμενη στην πιστοληπτική ικανότητα των αντισυμβαλλομένων όπως αυτή υπολογίζεται από τους Moody's.

Η Μονάδα Διαχείρισης Κινδύνων έχει εκδώσει δείγμα πιστοδοτικής πολιτικής διαδικασιών το οποίο έχει ενσωματωθεί στην πολιτική και των ΣΠΠ. Σε αυτή την πολιτική συμπεριλαμβάνονται τα αποδεκτά όρια αποδοχής κάθε εξασφάλισης σε σχέση με το ποσό της χορήγησης καθώς και η διαδικασία εκτίμησης της αξίας τους. Αποδεκτά μέσα μείωσης του πιστωτικού κινδύνου αποτελούν: εμπράγματα εξασφαλίσεις με τακτικές επανεκτιμήσεις, δέσμευση μετρητών και καταθέσεων, εγγυήσεις (προσωπικές, τραπεζικές, επιχειρηματικές)

Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις του πιστωτικού κινδύνου για σκοπούς της Βασιλείας II Πυλώνας I καθορίζονται με τη χρήση της Τυποποιημένης Μεθόδου.

Η έκθεση στον πιστωτικό κίνδυνο χωρίζεται σε 2 βασικές κατηγορίες:

α) Απαιτήσεις σε υπερημερία

Αφορούν χορηγήσεις για τις οποίες έχει παρέλθει ο χρόνος αποπληρωμής τους ή η αποπληρωμή των τόκων ή και του κεφαλαίου είναι σε καθυστέρηση καθώς επίσης και οι χορηγήσεις για τις οποίες έχει πρόβλεψη ή οι τόκοι είναι σε αναστολή.

β) Απομειωμένες χορηγήσεις και επενδύσεις

Οι απομειωμένες επενδύσεις είναι αυτές που έχουν υποστεί απομείωση αξίας ως αποτέλεσμα περισσότερων γεγονότων που συνέβησαν μετά την αρχική αναγνώριση της επένδυσης.

Οι απομειωμένες χορηγήσεις αντιπροσωπεύουν της χορηγήσεις για τις οποίες υπάρχει η πιθανότητα μη είσπραξης τους βάσει των συμβατικών όρων του δανείου που παρουσιάζουν καθυστερήσεις πέραν των τριών μηνών και δεν παρουσιάζουν εμπράγματα εξασφαλίσεις, λόγω: οικονομικής δυσχέρειας του δανειολήπτη, η πιθανότητα χρεωκοπίας του και γενικώς γεγονότα που δύναται να επηρεάσουν την ομαλή εξυπηρέτηση των δανείων. Σε αυτές τις περιπτώσεις γίνεται πρόβλεψη για τα επισφαλή δάνεια.

Κίνδυνος Αγοράς

Η διαχείριση του κινδύνου αγοράς γίνεται από την Επιτροπή διαχείρισης Περιουσιακών Στοιχείων/Υποχρεώσεων της Τράπεζας ALCO ώστε να βρίσκεται μέσα σε αποδεκτά όρια.

Για τη διαχείριση του κινδύνου επιτοκίων είναι υπεύθυνο το τμήμα Διαχείρισης Κινδύνων Αγοράς και Ρευστότητας το οποίο έχει την ευθύνη το καθορισμού κατάλληλων μεθόδων και διαδικασιών για την αναγνώριση, αξιολόγηση, παρακολούθηση μείωση και αναφορά του επιτοκιακού κινδύνου.

Για το βραχυπρόθεσμο επιτοκιακό κίνδυνος υπολογίζεται με την αλλαγή στα εισοδήματα από τόκους για τους επόμενους 12 μήνες.. Όσο αφορά τον μακροπρόθεσμο επιτοκιακό κίνδυνος ο υπολογισμός γίνεται με την μέθοδο της παρούσας αξίας της μονάδας βάσης. Οι υπολογισμοί γίνεται τόσο ανά ΣΠΙ όσο και σε συγκεντρωτική βάση με βάση τη μεθοδολογία ενοποίησης, η οποία λαμβάνει υπόψη τη μονομερή εγγύηση της ΣΚΤ προς όλα τα ΣΠΙ. Ακολούθως η ΜΔΚ προβαίνει σε σύνταξη αναφορών και εκθέσεων σε όλα τα αρμόδια σώματα σε τριμηνιαία βάση για μέτρα και εισηγήσεις για αντιστάθμιση του κινδύνου αυτού.

Η διαχείριση του συναλλαγματικού κινδύνου γίνεται επίσης τόσο ανά ΣΠΙ όσο και σε συνολικό επίπεδο (ΚΦ) με την ίδια διαδικασία καθότι η ΜΔΚ προβαίνει σε τριμηνιαίες εκθέσεις στα αρμόδια σώματα.

Λειτουργικός Κίνδυνος

Στη ΜΔΚ υπάρχει τμήμα Διαχείρισης Λειτουργικού Κινδύνου το οποίο έχει την ευθύνη του καθορισμού κατάλληλων μεθόδων και διαδικασιών για την αναγνώριση αξιολόγηση παρακολούθηση μείωση και αναφορά του λειτουργικού κινδύνου.

Η αναγνώριση και αξιολόγηση του λειτουργικού κινδύνου επιτυγχάνεται κυρίως μέσα από τη διαδικασία αξιολόγησης (Risk and Control Self-Assessment –RCSA) που διενεργείται μέσω εργαστηρίων workshop σε όλες τις υπηρεσιακές μονάδες. Μέσω της διαδικασίας και με την βοήθεια των υπηρεσιακών μονάδων καταρτίζονται οι βασικοί δείκτες κινδύνου οι οποίοι θα μπορούσαν να αποτελέσουν μέρος ενός ευρύτερου συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης.

Στο πλαίσιο του πυλώνα I οι κεφαλαιακές απαιτήσεις για τον λειτουργικό κίνδυνο προσδιορίζονται με τη μέθοδο του Βασικού Δείκτη με τη χρήση λογισμού συστήματος.

6.3. Συμπεράσματα

Οι κυπριακές τράπεζες για να προστατευθούν από τους ποικίλους κινδύνους υιοθέτησαν αρκετές μεθόδους διαχείρισης των κινδύνων. Όσο αφορά τον πιστωτικό κίνδυνο είναι σαφές ότι και οι τρείς καταλήγουν σε ένα μοντέλο credit scoring.

Για τον κίνδυνο αγοράς παρότι υπάρχουν διαφορετικές μέθοδοι από κάθε ίδρυμα όλες χρησιμοποιούν την ιστορικότητα και το Back Testing με τριμηνιαίες εκθέσεις.

Όσο αφορά τον λειτουργικό κίνδυνο είναι εμφανές ότι η Τυποποιημένη Μέθοδος αποτελεί την πιο διαδεδομένη μέθοδο για διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου.

Οι τρεις μεγάλες κυπριακές τράπεζες ασχολούνται ουσιαστικά με τρεις κινδύνους, τον πιστωτικό, τον κίνδυνο αγοράς και τον λειτουργικό. Υπάρχουν ειδικές μονάδες εσωτερικού ελέγχου και διαχείρισης κινδύνου που στόχο τους έχουν τον εντοπισμό πρόληψη και αντιμετώπιση των κινδύνων στους οποίους εκτίθεται ένα τραπεζικό ίδρυμα. Είναι σαφές ότι και τα πρόσφατα γεγονότα με την κατάρρευση της Λαϊκής Τράπεζας καταδεικνύουν την αναγκαιότητα για επαρκή στελέχωση των Μονάδων διαχείρισης κινδύνων όπως επίσης και την πλήρη συμμόρφωση τους στις οδηγίες της Κεντρικής Τράπεζας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στην παρούσα διατριβή έγινε μια εκτενής ανάλυση των αιτιών της χρηματοοικονομικής κρίσης που συγκλόνισε τις Η.Π.Α και επηρέασε σημαντικά την υπόλοιπη υφήλιο καθώς λόγω της μεγάλης αλληλεπίδρασης και αλληλεξάρτησης των οικονομιών μεταδόθηκε διεθνώς και προκάλεσε τρομερούς κλυδωνισμούς στο παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Τραπεζικά προϊόντα όπως τα δάνεια μειωμένης πιστοληπτικής διαβάθμισης (subprime loans) αποτέλεσαν την αιχμή του δόρατος για την μεγάλη φούσκα των ακινήτων που θα έσπαγε και θα επηρέαζε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που είχαν επενδύσει σε αυτήν την κατηγορία τραπεζικών συναλλαγών. Η ρευστότητα, η μόχλευση, τα bonus τραπεζικών στελεχών, η λανθασμένη πολιτική υπολογισμού και εκτίμησης του πιστωτικού κινδύνου, το χαλαρό εποπτικό πλαίσιο και οι λανθασμένες εκτιμήσεις των διεθνών οίκων αξιολόγησης αποτέλεσαν τις αιτίες που οι Η.Π.Α κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν τρομερά προβλήματα ύφεσης.

Η Κύπρος λόγω του μικρού της μεγέθους, αλλά και του οικονομικού μοντέλου που τη διακρίνει και αποτέλεσε τον άξονα της ανάπτυξης της βρέθηκε ακριβώς απέναντι από την κρίση και μη μπορώντας να αντιδράσει λαμβάνοντας διορθωτικά μέτρα εν των καιρώ τω δέοντι, ισοπεδώθηκε. Μια κάκιστη πολιτική διαχείριση από πολιτικούς και πολιτευόμενους, που κατείχαν καίρια πολιτικά αξιώματα σε συνδυασμό με ένα υποτυπώδη, χαλαρό και ανεπαρκή εποπτικό ρόλο της Κεντρικής Τράπεζας Κύπρου καθώς και των Δ.Σ των εμπορικών τραπεζικών ιδρυμάτων που επιδόθηκαν σε μονόπλευρο αγώνα πόκερ με έπαθλο τα ελληνικά ομόλογα έπαιξαν σε μια παρτίδα χάνοντας τα πάντα.

Η Βασιλεία III με άξονα έναρξης το 2010 ήταν ουσιαστικά η αναθεώρηση της Βασιλείας II. Τα γεγονότα που αναφέραμε στο πρώτο κεφάλαιο αποτέλεσαν την προμετωπίδα για τη διαμόρφωση οδηγιών και κανόνων που θα βοηθούσαν τον εποπτικό έλεγχο να γίνει πιο αποτελεσματικός και γενικά τα τραπεζικά ιδρύματα να παραμείνουν βιώσιμα και λειτουργικά έτοιμα να αντισταθμίσουν και να

ανταποκριθούν στις νέες προκλήσεις-προσκλήσεις της αγοράς σε ένα πολυδιάστατο περιβάλλον με σύνθετα και πολύπλοκα χρηματοοικονομικά προϊόντα.

Οι κυπριακές τράπεζες βάση των οδηγιών της Κεντρικής Τράπεζας προσπαθούν να εφαρμόσουν - και το πετυχαίνουν σε μεγάλο βαθμό - τις οδηγίες της Επιτροπής της Βασιλείας. Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα έχουν να αντιμετωπίσουν τρεις κύριους κινδύνους. Τον πιστωτικό, τον λειτουργικό και τον κίνδυνο αγοράς. Σε αυτή τους την προσπάθεια χρησιμοποιούν εργαλεία που πηγάζουν από τις μονάδες διαχείρισης κινδύνων που έχουν στη διάθεσή τους. Είναι υψίστης σημασίας η συνέχιση των εργασιών για δημιουργία τμημάτων διαχείρισης κινδύνων ούτως ώστε η πρόληψη να ενταθεί και να γίνει πιο εξελικτική και προσαρμόσιμη στις νέες απαιτήσεις της αγοράς. Η Βασιλεία III αποτελεί ίσως το επόμενο στοίχημα για τις κυπριακές τράπεζες και γενικότερα το κυπριακό τραπεζικό σύστημα που προσπαθεί να επαναδιατυπώσει το ρόλο του στην κοινωνία σαν ατμομηχανή της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας.

Είναι επιβεβλημένη η ανάγκη μέσα από ένα νέο σύγχρονο ρυθμιστικό και κανονιστικό εποπτικό πλαίσιο να γίνει μια αέναη προσπάθεια αποτροπής μελλοντικών κρίσεων παρόμοιου βεληνεκούς ενώ παράλληλα το τραπεζικό σύστημα πρέπει να σταθεί αρωγός τόσο σε ιδιώτες όσο και σε επιχειρήσεις στην προσπάθεια αναδόμησης και επαναπροσδιορισμού της ανάπτυξης με την ελπίδα για μελλοντικούς βιώσιμους οικονομικούς ρυθμούς ανάπτυξης που θα επιφέρουν την ευημερία των πολιτών μέσω της βελτίωσης του βιοτικού τους επιπέδου.

Η χρηματοοικονομική κρίση έχει θέσει σε σοβαρή δοκιμασία τη σταθερότητα του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος και έχει καταδείξει σημαντικές αδυναμίες στην αρχιτεκτονική και τη μέχρι σήμερα εφαρμογή της ρύθμισης και εποπτείας του χρηματοπιστωτικού τομέα. Έχει επίσης αναδείξει και αισθητά κενά στη φαρέτρα των διαθέσιμων εργαλείων των αρμόδιων αρχών για την πρόληψη, διαχείριση και επίλυση κρίσεων. Αν και άρχισαν ήδη να φαίνονται έστω δειλά σημάδια διεθνούς ανάκαμψης από την κρίση, δεν επιτρέπεται εφησυχασμός. Τώρα είναι η ώρα να προετοιμαστούμε εντατικά για την αποφυγή και αντιμετώπιση μελλοντικών κρίσεων.

Η εμπειρία όχι μόνο της πρόσφατης χρηματοοικονομικής κρίσης αλλά και η ιστορική οικονομική εξέλιξη των τελευταίων αιώνων καταδεικνύουν ότι είναι πρακτικά αδύνατο να αποτραπούν πλήρως μελλοντικές κρίσεις. Μπορούμε όμως να καταβάλουμε προσπάθεια για περιορισμό του μεγέθους και της συχνότητάς τους. Με αυτό το δεδομένο, στόχος πρέπει να είναι ο προβληματισμός για το μέλλον της αρχιτεκτονικής της εποπτείας του χρηματοπιστωτικού συστήματος και για τις περαιτέρω θεμελιώδεις αλλαγές που απαιτούνται στο ρυθμιστικό και εποπτικό πλαίσιο με βάση τα πρόσφατα διδάγματα και τις εμπειρίες. Προς αυτή τη κατεύθυνση, μια εκτεταμένη συζήτηση για τους πιο αποτελεσματικούς τρόπους βελτίωσης της ρύθμισης και εποπτείας καθώς και της αντιμετώπισης πιθανών μελλοντικών κρίσεων έχει αρχίσει εδώ και καιρό στα διεθνή φόρα. Έχει γίνει αντιληπτό ότι απαιτείται μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για την πρόληψη, διαχείριση και επίλυση κρίσεων με στόχο τη διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας. (Ορφανίδης Χρίστος, 2010)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση βιβλιογραφία και αρθρογραφία:

- **Αγγελόπουλος Π.**(2008), «Τράπεζες και Χρηματοπιστωτικό Σύστημα», Εκδόσεις Σταμούλη, Αθήνα
- **Αντζουλάτος Άγγελος**, Τραπεζική – Τάσεις (Πριν) και Προοπτικές (Μετά την κρίση) στο συλλογικό τόμο της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών «Η διεθνής κρίση, η κρίση στην Ευρωζώνη και το Ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα»
- **Γκόγκας Περικλής**, (2008), Τραπεζική κρίση και ύφεση για μη ειδικούς, Δημοσίευση στο Δημοσιογραφικό Συγκρότημα Μακεδονίας, <http://www.makthes.gr/>
- **Γκόρτσος Χρήστος**, (2012) Η πορεία προς μια «Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση» , Επιστημονικό περιοδικό Χρηματοπιστωτικό Δίκαιο, Τεύχος 2
- **Γκόρτσος Χ. Βλ.**, (2006) Το Νέο Πλαίσιο για την κεφαλαιακή Επάρκεια, Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο
- **Γκόρτσος Χρ.**, (2000), «Τραπεζικό Δίκαιο», Τόμος Γ , Πάτρα
- **Γκόρτσος Χρήστος** (2007), Νέοι κανόνες κεφαλαιακής επάρκειας για τις τράπεζες, Βασιλεία ΙΙ, Οικονομικό περιοδικό Επιλογή
- **Γκόρτσος Χρ.**, (2011), « Βασιλεία ΙΙΙ: Η αναθεώρηση του ισχύοντος κανονιστικού πλαισίου της Επιτροπής της Βασιλείας για την Τραπεζική εποπτεία με στόχο την ενδυνάμωση της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος
- **Δημητριάδης Πανίκος**,(2012), Ομιλία Διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου
- **Eurobank Research**, Οικονομία και Αγορές, Η κρίση του 2007-2009: Τα αίτια, η αντιμετώπιση και οι προοπτικές, Τόμος ΙV, Τεύχος 8, Δεκέμβριος 2009
- **Eurobank Research**, Οικονομία και Αγορές, Η Ελληνική και ευρωπαϊκή κρίση και η νέα αρχιτεκτονική της Ευρωζώνης, Τόμος VI, Τεύχος 2, Φεβρουάριος 2011
- **Eurobank Research**, Οικονομία και Αγορές, Η νέα Παγκόσμια Οικονομία: Προοπτικές & Προκλήσεις, Χαρδούβελης Γ. και Βορλόου Κ., Τόμος ΙΙΙ, Τεύχος 7, Ιούλιος 2008

- **Ζάκκα Βασιλική**,(2010), «Τράπεζα της Ελλάδας: Η Βασιλεία III θέτει νέους όρους στην Τραπεζική Αγορά», Δημοσίευση στο Banker's Review online <http://www.bankersreview.gr>
- **Ζένιος Σταύρος**, (2013), «Η κυπριακή κρίση χρέους: Λάθος διάγνωση και θεραπεία»
- **Ιωάννου Χριστίνα και Αιμιλιανίδης Αχιλλέας**, (2013), «Πώς και γιατί η Κύπρος βυθίστηκε στην κρίση», Τα πραγματικά αίτια και οι ευθύνες
- **Καλφάογλου Φαίδων**, (2006), «Η επίπτωση του Νέου Πλαισίου Υπολογισμού των Κεφαλαιακών Απαιτήσεων Τραπεζών (Βασιλεία II) στην αποτελεσματικότητα και τη σταθερότητα του Τραπεζικού Συστήματος»
- **Καλφάογλου Φαίδων**, (2011), «Η χρησιμότητα των ασκήσεων προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων (stress test) για την ανάλυση της ευρωστίας των τραπεζών», Τράπεζα της Ελλάδος, Οικονομικό Δελτίο 35, Ιούνιος
- **Κολλίντζας Τρύφων και Ψαλιδόπουλος Μιχάλης**, (2009), Οι κρίσεις του 1929 και του 2008 και οι πολιτικές αντιμετώπισης τους, (Eurobank Research)
- **Καμπόλης Χρήστος και Τραυλός Νικόλαος**, Τα αίτια της πρόσφατης παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης
- **Καραμούζης Νικόλαος**,(2009), Τα αίτια της διεθνούς Χρηματοπιστωτικής Κρίσης και ο ρόλος του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος, (Eurobank Research)
- **Μιτσής Παντελής**, (2008), «Πάμε για Κραχ;», στο περιοδικό Σύγχρονη Άποψη
- **Μόσχος Δημήτριος και Χορταρέας Γεώργιος**, Χρηματοπιστωτικό σύστημα και οικονομική δραστηριότητα.
- **Ορφανίδης Χρίστος**, (2010), Η εποπτεία του χρηματοπιστωτικού τομέα: προβληματισμοί και συμπεράσματα από την κρίση www.centralbank.gov.cy
- **Παντελής Σκλιάς, Γιώργος Γαλατσίδας, Γιώργος Μαρής** : Η Διεθνής Πολιτική Οικονομία της Ελληνικής Οικονομικής Κρίσης: Ο Μηχανισμός Πρόκλησης της Κρίσης
- **Προβόπουλος Γ. & Γκόρτσος Χρ.**, (2004), Το νέο ευρωπαϊκό χρηματοοικονομικό περιβάλλον, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα
- **Τραυλός Νικόλαος**, (2008), Παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση: Αίτια και Επιπτώσεις

- **Χαραλαμπίδης Μιχαήλ**, «Διαχείριση κινδύνων: Δείγματα από την κρίση και προοπτικές»
- **Χαρδούβελης Γκίκας Α.**, Η διεθνής κρίση και η Ελλάδα, Ομιλία του στο <http://www.economia.gr>
- **Χαρδούβελης Γκίκας Α.**,(2009) Επιπτώσεις και προοπτικές της διεθνούς χρηματοοικονομικής κρίσης στην ευρύτερη περιοχή μας, Δημοσίευση στην εφημερίδα "Το Βήμα"
- **Χαρδούβελης Γκίκας Α.**, (2011) «Η νέα αρχιτεκτονική της Ευρωζώνης και η Ελληνική προοπτική», Παρουσίαση στο Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων
- **Χαρδούβελης Γκίκας Α.**, (2013) Η Κύπρος μοιάζει με την Ιρλανδία, Εφημερίδα «Καθημερινή»
- **Χαρδούβελης Γκίκας Α.**, (2009) Η χρηματοοικονομική κρίση και το μέλλον της παγκόσμιας οικονομίας, (Eurobank Research)
- **Σταϊκούρας Π.**, Η θεσμική οργάνωση της χρηματοοικονομικής εποπτείας στην Ελλάδα, Προκλήσεις και προοπτικές μετά την κρίση

Αγγλόφωνη βιβλιογραφία και αρθρογραφία

- Eurobank Research, Economy and Markets, Special Focus on Cyprus, Hardouvelis Gikas
- Basel III: Towards a safer financial system, speech by Mr. Jaime Caruana, September 2010
- Basel Committee on Banking Supervision, Basel III: International framework for liquidity risk measurement, standards and monitoring, December 2010
- Basel Committee on Banking Supervision, Report to G20 Finance Ministers and Central Bank Governors on monitoring implementation of Basel III regulatory reform, Bank for International Settlements, April 2013
- Basel Committee on Banking Supervision, Consultative Document External Audits of Banks, June 2013
- **Balin J. Bryan**, (2008), Basel I, Basel II and Emerging Markets: A Nontechnical Analysis
- International regulatory framework for banks (Basel III)
- KPMG: "Basel II, A worldwide Challenge for the Banking Business", 2003

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

<http://www.economia.gr>

<http://www.bankersreview.gr>

<http://www.epistimonikomarketing.gr>

www.bis.org

www.centralbank.gov.cy

www.bloomberg.com